

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ'. - φύλ. 2 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 30 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΗ 1916 * ΑΡΙΘΜΟΣ 583

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ. Πέρα από τη ζωή.
ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ. Άγάπη.
ΜΑΡΙΑ ΖΑΜΠΙΑ. Μάγεμα.
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ. Ο πρωτομάστορας.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Μαύρες ώρες.
ΑΡΙΣΤΟΛΟΓΟΥ. Το σπίτι της άματης.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Το μεγάλο παιδί (συνέχεια).
Τ. Κούρια καρδιά.
ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ. Άπό την Ίριγένεια του Εύριπίδη
ΨΥΧΑΡΗΣ. Στο παιδί που σκοτώθηκε στον πόλεμο.
Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Ώ άστρο μου, ώ παιδί μου, μεγάλε μου πολυαγαπημένε, τόν ύπνο τόν παντοτινό κοιμάσαι στη μαχαρία τη Βελγική,—γιατί σε μιάν ώρα τραγικήν άπάντεχα—τόνε σταμάτησες τόν όχτηό, άρματωμένο κατά τοϋ Δίκιου.

Έπεσες άπάνου στο κανόνι σου, λατρεμένη της ψυχής μου, κι όποια τώρα άπελπισιά κι άν την καρδιά μου σφάζει, έπεσες, τό ξέρω, βεβαιωμένος πώς νίκησες,—και γαληνότερος τώρα, πάσχω και σε δοξάζω.

Άξίζοντας τοϋς λαμπρούς σου διπλούς προγόνους,—εϋγενικέ και άκριβέ καρπέ της Μπρετάνιας κκι της Ελλάδας—άξαφνα σωριάσιπες χωρίς κανένα άπελπισιάς ξεφωνητό, με την ειρήνη στην καρδιά και με την ειρήνη στα μάτια.

Μιά στιγμή πριν άπό τη στερνή σου τη στιγμή, τό κατάλαβες πώς σε καλοϋσε ό θάνατος.—Μπόρεσες κ' έτσι να τό δράξης τό κομπολόγι σου, τό χάιδεψε τό χέρι σου στην προσευχή την πανύστατη.

Κ' έτσι λοιπόν, πέθανες, θησαυρέ μου, με τό Θεό σου, με τό Θεό σου! Άγαπημένε, τό γνώριζες, πώς άλλοι στοχασμοί, άρμονισμένοι, μπορεϊ, στο ρυθμό της Παλλάδος, με είχανε φέρει να τόν άποχωριστώ τόν άγνό Γαλιλαίο.

Κ' έσύ, χωρίς κανείς να σε κρατήση μακριά άπό τό Θεό, μεγάλωσες ελεύτερος, φλογερός, εϋτυχισμένος, άπεριόριστος, μέσα στη θεία λατρεία των πραγμάτων, άρηι στον άγγελό τό λαϊκό που σε φύλαγε παιδί.

Είκοσι χρόνων, ταξιδευτή, μυστηριακές όρμές, σε σταματήσανε στους νάθηκες των άρχαίων καθεδρικών ναών. Άπό τότε οι μακρυσμένες προγονικές δύναμες ταράζανε με τό χυμό τους τη νιότη σου και τα κλώνια της; τά τρεμουλιαστά.

Έπειτα γύρισες τόν κόσμο και γύρισες την Άφρική, ή έρημο σε γιόμισε με την άπεραντωσύνη της, κ' έσύ τη γιόμισες με τη θεότη που ύψώνοταν άργά άργά τό έσώψυχο τό κάλεσμά της.

Κ' έτσι μέρα με τη μέρα έβλεπα τό μάκρμα που σ' έπαιρνε άπό τις πατρικές έπιρροές, κ' αϊστάνομουν πάντα να ύγραίνονται τα μάτια μου άπό μιάν άφραση και γλυκειά και συγκρατητή χαρά.

Κ' έλεγα, γοητεμένος: «Τό παιδί που αγαπώ, περπατεί ταιριαστά με τη φύση του και με τόν πόθο του.» Άντρας είναι, λυτρώθηκεν άπό τα τριγύρω του, ό,τι θα είναι, θέλω να είναι άπό τόν έαυτό του».

Χαιρόμουνα την εϋτυχία σου και την πίστη που σ' έκανε να βρίσκη; τό λιμώνα σου και την καταφυγή σου. Μόνος έσύ άπόμινες ό κριτής άπάνου σε ό,τι όρέγοςουν. Τό διάλεμα δικό σου, δική σου είταν ή ψυχή σου.

Και σ' έγκαρδίωνα—ώ! πώς τό θυμοϋμαι! χαριτωμένα καθώ; είσωνα ελικρινής και άδολος. Την άνάστατες μέσα μου την παλιά μου τη φλόγα, όταν, μαθητούδι, πάγαινα στην εκκλησιά.

Και τοϋς καλοϋσα εις τό είναι, τη μέρα τη μεγάλη του Σταυρωμού για να ταιριάσω τη σέψη μου με τη δική σου, τοϋς καιρούς, που πήγαινα περήφανος άπό την πίστη τοϋ Χριστού, έρωτεμένος με την ιερωσύνη και κράζοντας μέσα μου: Πιστεύω!

Την άναγνώριζα τη δροσερή και ζωντανή μου πίστη, την πίστη που δέν έρχεται άπό τα έργα που γίνονται, μα που σταίνεται μέσα μας και στα βαθιά τοϋ, είναι μας, κάστρο πάντα όρλό, χωρίς κανένα γάλασμα.

Δέν είτανε ή πίστη που την αιστάνεται μέσα του ό εξαγναντευτής των αίωνων, ξαναπερνώντας τα δόγματα της ιστορίας με τη δύναμη μιās καρδιάς; που ή χάρη της τα ζωντανεύει, άξιοθίματος έραστής τοϋ θείου.

Όχι! ή φλογερή σου πίστη, παιδί μου, είταν πολϋ αλλοιωτική. Γεννημένη μιάν ήμέρα σαλασμοϋ, και με ταναφυλλητιά, ή νέα σου πίστη έβιάδιζεν άπάνου στα κύματα, κ' ενεργοϋσε και καρδιοχτυπούσε σαν άποστόλου πίστη.

Καθ'έφτιζα τα περασμένα μου στα τωρινά σου, μα πάντα με τόν εγωισμό τόν άλτροϋστικό τοϋ πατέρα που ποτέ ή καρδιά του δε θλίβεται, όταν ό γιός του άκολουθεί τό δρόμο που τόν άνθίζει τότερό του.

Και δε με θλίβει μεταγνωμός, παιδί μου, που τη σεβάστηκα την πίστη σου και καλά την προσδέχτηκα,

ἀφοῦ κατώρθωσες νὰ τὸ περάσῃς τὸ ἐπικίντυνο κατώφλι
μὲ μιὰ γαλήνια καὶ ὑψηλὴ πεποιθήση.

Δὲν περιμένω ἀπ' αὐτὸ νὰ παρηγορηθῶ. Μὰ πάντα
σιλλογίζομαι καὶ ἀλαφρώνεται τὸ κακό μου—πὼς
γνώρισα νὰ κανονίσω τὰ βήματά μου ἀπὸ τὸν καιρὸ
ποῦ βγήκῃς ἀπὸ τὴν κούνια, κι ἀνάμεσα στὰ χρόνια
σου τὰ μαθητικά, ἀπάνου στὰ βαθιά σου τὰ ψυ-
χόρημα.

Γλυκὲ φίλε, ἀνάμεσό μας κανεὶς φράχτης, καὶ χωρὶς
νὰ τὰ ταιριάζουμε σὲ ὅλα, οἱ στοχασμοὶ μας παραλλά-
ζαν, οἱ καρδιές μας πάντα ἐνωμένες ἀπὸ στοργὴν ἀκέ-
ρια, ἐγκάρδια.

Τίποτε δὲν εἶτανε σ' ἐσέια ποῦ νὰ μὴν ἔχη τὴ γλαυ-
κότη τοῦ οὐρανοῦ. Τὰ εὐγενικά σου λόγια φυσοῦσαν
ἀπάνω μου σὰν αὔρες στὶς ὥρες τοῦ πόνου, καί, στὶς
μεγάλες κρίσιμες ὥρες, πόσα δάκρυα ἔχυσα στὴν ἀγ-
καλιά σου τὴν ἀδερφική!

Ὅλα σοῦ τὰ ἐμπιστευόμενον, τὶς ἀμαρτίες μου καὶ
τὰ κρίματά μου. Μὲ μάλλονες. Μὲ στήριζες. Μ' ἀγα-
ποῦσες. Κάποτε μὲ γλύτωνες. Κανεὶς ποτὲ δὲ θὰ γνω-
ρίσῃ τις ἀγγελικές σου τὶς τρυφεράδες μέσα στὴ στοργή
σου τὴν ὑψηλότητα.

Ὡ πατέρα μου! Ναί, συχνά, πατέρας εἴσουνα γιὰ
μένα! Καὶ πὼς ἀμέσως ἤϊρα μικρὸ τὸν κόσμον, ἀθλιές
τὶς πρόληψες, ἄγνον τὸ μῖσος, μπροστὰ στὸ μεγαλο-
πράγατο καὶ στὸν ἅγιον τὸν ἀνθρωπισμό σου!

Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὸ κρύψω, ταιδί μου, μὲ σπαρά-
ξεις! Ἐσὺ ποῦ ἄλλοτε, ἄδολος φίλος, παρακαλοῦσες
γιὰ μένα, δὲ σμίγω, στὸν οὐρανὸ ἀπάνου, δὲ γίνομ' ἓ-
να μ' ἐσένα, σ' αἰστάνομαι σήμερον νὰ ζῆς μέσα στὰ
σπλάχνα μου.

Γιὰ τὴ δική σου ἀγάπη οἱ τελευταῖοί μου ἀναστε-
νασμοὶ θὰ θέλανε νὰ ὑψωθοῦν πετώντας καὶ νὰ πλα-
νηθοῦν ἀκολουθώντας σε πρὸς τὸ φεγγόβολο τὸν οὐ-
ρανὸ ποῦ πῆγαν οἱ ἀναστενασμοὶ σου, ὦ ψυχὴ ἀ-
κριβή, ποῦ μὲ γιόμισες μ' ἐνθύμισες!

Γιὰ νὰ συγκρατήσω πιὸ πολὺ καὶ πιὸ καλὰ τὸ εἶναι
μου στὸ εἶναι σου, γιὰ νὰ γυρίσω πιὸ καλὰ στὸν κύ-
κλο τῆς θρησκείας σου, κάθε φορὰ ποῦ φροντισμένως
περνῶ ἀπὸ κοντά του, ἤθελα κουβέντα νὰ πάω ν' ἀρ-
χίσω μ' ἓναν παπᾶ.

Ναί, τὸ ξέρω, ἢ θέληση, πρὸ πάντων ἢ καρδιὰ
φτάνουν, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ σταθῆς σὲ τίποτε
ἄλλο. Γιὰ τὴν ἐξαφνικὴ ἀλλαγὴ, χρειάζεται ἢ δοκιμα-
σία. Ἡ ἀγάπη συντρίβει τὸ ἐμπόδιο καὶ τὴ λογική.

Μὰ βλέπεις, οἱ γερασμένοι—ἀδυναμία ἢ δύναμη;—
δύσκολα μποροῦνε νὰ γυρίσουν τὴ γνώμη τους. Πή-

γαινε καὶ δίχως νὰ μὲ γείρῃς πρὸς καινούρια σκέψη,
ἄφησέ με στὰ δάκρυα νὰ λιώσω τὰ γεράματά μου.

Ὅλα πήραν τέλος πιά. Ὅλα ξεθωριασμένα. Κατε-
βασμέν' ἢ αὐλαία, σβυστὰ τὰ μάγια τὰ φανταχτερά.
Τὰ ἡλιόλαμπα χρώματα τῆς ὄνειρεμένης σου Ἀφρικῆς
δὲ θὰ σὲ ξαναἰδοῦνε πιά, εἰδωλολατρεμένε μου!

Τὰ πάντα ἀργὰ ἀργὰ τριγύρω μου σωριάζονται.
Εἶμαι σὲ μιὰ ἐρημιὰ καὶ τραβῶ χωρὶς σκοπὸ κανένα.
Κ' ἔξαφνα κάθουμ' ἔπειτα καὶ δοκιμάζω κ' ἐγὼ δὲν
ξέρω τί λογιῆς ἡσυχία, προμηνύτρα, βέβαια, τοῦ τάφου.

Βλέπω κάθε ὥρα καὶ κάθε στιγμή, ὦ ἀλησμόνητέ
μου, τὴ φωτεινὴ σου τὴ ματιὰ ποῦ λάμπει ἀπὸ μιὰν
ὀλοῖστια φλόγα. Ἡ ὁμορφιά τοῦ θανάτου σου καὶ
τῆς ψυχῆς σου ἢ ὁμορφιά νικήσανε τὴν ταραχὴ μου
καὶ μὲ εἰρηνέψαν.

Θυματουροῦν οἱ μεγάλοι πόνοι. Δυναμώνουν μὲ
τὴν ἴδια τους τὴ μεγαλοσύνη. Ἡ ὑπέριστα συμφορὰ
εἶναι κυκλωμένη σὰν ἀπὸ φωτιστέφανο. Χαμιογελᾷ τὸ
θῆμα ἀνθοστεφάνωτο.

Τόσο εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται νὰ
ὑψωθῆ, νὰ πλανηθῆ ἀπάνου ἀπὸ κάθε πλῆθος. Ὁ
ἴδιος ἐγὼ χαίρομαι τὴ βεβαιότητα πὼς ὕστερ' ἀπὸ τὸ
χτύπημ' ἐντὸ ἢ μοῖρα δὲν μπορεῖ πιά νὰ μὲ χτυπήσῃ
μὲ ἄλλα.

Τὴν κορφὴν τὴν ἄγγιξα τοῦ ἀ.θρωπίνου πόνου. Μὲ
δρόμιον ἀκούραστο, μὲ ροὴ συγκρατητή, ὅπου κι ἂν
πέρασα, παντοῦ, ξεχύθηκε ἢ καρδιά μου, σὰν ποτα-
μὸς ἀγάπης ποῦ πάντα τὸ λαγῆνι του γεῖατο.

Καὶ φεῖγεις, ἐσὺ ποῦ τόσο ὠραία μὲ συμπλήρωνες
μὲ τὴ γλυκεῖά σου παρουσία, μὲ τὴν ἀρματωσιά σου.
Γιὰ μένα ὁ φίλος εἴσουνα ἀπὸ τὴ βουλή τῆς φύσης.
Τίποτα πιὸ γλυκό, τίποτα πιὸ δυνατὸ ἀπὸ ἓνα δεσμὸ
τέτοιο.

Μὲ τὸ χαμὸ σου χάνω τὴ μισή μου τὴν ψυχὴ. Κάθε
φορὰ ποῦ συνταιριασμένο, δλόψυχα, δλόαγνα, τὸ παιδί
γιὰ τὸν πατέρα του εἶναι σύντροφος τέτοιος, τίποτε
ἄλλο δὲν ἀξίζει σὰν ἐκεῖνον, φίλος ἢ γυναίκα.

Ποιὸς σὲ πλησίασε, καὶ δὲν αἰστάνθηκε μὲ τὸ θα-
νατό σου νὰ βαραῖνῃ τὴ μοῖρα του σὰν κάτι ἀγιά-
τρευτο; Παρθένες θὰ τὸ κλάψουν τὸ κεφαλάκι τὸ
ἀξιολάτρευτο ποῦ βλέποντάς το σὰ δειράτά τους,
βλέπανε τὸν ἄντρα τὸ χαριτωμένο καὶ τὸ δυνατό.

Καὶ πόσα παλληγάρια ποῦ τὸ **Κάλεσμα** στὰ ὅπλα
τοὺς σημεῖωσε τὴν ὥρα καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ τὴν ἀφιε-
ρώσουνε στὴν Πολιτεία τὴν πύρινη περηφανή τους
νιότη, στρατιῶτες καὶ σὶτῆς γαλήνης τοὺς καιροὺς καὶ
σὶτῆς μπόρας, ὅμοια!

Νά ὑπηρετήσῃ! Τὸ διαλάλημά σου αὐτό, τὸ κύριο. Νά ὑπηρετήσῃς, νά προσφερθῇς. Τί σέ μέλει ἄν κάτω ἀπὸ τὴ φρυγία σκούφια, ἢ ἀπὸ τὸν πετεινὸ ἢ ἀπὸ τὸν ἀστό; Πῶς ἂν ὅλα νά ὑπηρετήσῃς, νά δείξῃς πὼς ἡ κανονισμένη θέληση μονάχα εἶναι δυνατὴ καὶ πὼς ξέρεις νά νικᾷς—καὶ πὼς ξέρεις νά πεθαίνῃς.

Εἶναι τόσο μεγάλη ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ στιγμή, μετὰξὺ μας—τᾶρχιο θηρίο κ' ἑμεῖς— ἡ μάχη τόσο δυνατὴ εἶναι, ὁ κίντυνος τοῦ κόσμου τόσο εἶναι ἀπειλητικὸς, πού εἶναι ὠραῖο νά μπορέσῃς γιὰ τὴ νίκη νά πολεμήσῃς.

Ἴσως ἡ σκέψη τούτη πρᾶταίει μου τὰ σφοδρὰ τὰ δάκρυα, καὶ ἂν αὐτοῦ πηγίσει — ὦ Γαλλία, ὦ Πατριδα μου!—τῆς πολεμένης τῆς ψυχῆς τὸ γαλήνεμα, καί σὺν εὐχαρίστησιν μέσα στὴ σφραγίδα.

Μὰ πόσος ἀνθρωπισμὸς, καταστρεμμένος, μέσα σ' ἓνα μόνο ἄνθρωπο! Ἄξιότιμο παιδί, τί θησαυροὺς μελλοῦμένους ὑπόσχεται ὁ νοῦς σου, σοφὸς γιὰ νά συγκεντρώῃ χωρίσματα πού τᾶρμόνιζε συνοικιακὰ ἢ καρδιὰ σου.

Τὰ πλατιά συγκινημένα κινήματα τῆς Καλοσύνης μετὰ τὴ χειρονομία τῆς τὴν ἀνετην ἄκοπα, ὁ παγκοσμιοῦς ἔρωτας καὶ ὅλα τὰ κινὰ πού κυβερνᾷ, θὰ κατορθώσῃ νά μᾶς ἡμερῶν.

Ἡ συμπάθειά σου, ἀνοιχτὴ πρὸς κάθε πλίσμα, θὰ τὸ συμπλήρωνε τὸ νόημα τῆς θρησκείας. Κάθε πιστὸς κλεισμένος στέκει σὰ μέσα στὸ φράγμα του. Ὅλοι θὰ εἶχαν ἀπὸ σέ τὴν εὐφροσύνη καὶ τὸ συναισθηματισμὸν.

Ὁ παιδί τρισευτυχισμένο, σιμὰ σου ἤδρες τὴν ἰδεατὴ γυναῖκα, στὴ μητέρα σου, σ' ἐκείνη πού καὶ στοῦ μικροῦ τοῦ πόνου τίς ἡμέρες, στὰ βάρη τῆς καρδιᾶς τῆς μόνο ἀποζητῶ τὴν καταφυγὴ καὶ τὴν πίστη.

Καὶ λοιπὸν ἔιαθε μὲν γέννηθης πὼς ὁ ἀφρὸς τοῦ ἀγνοῦ καὶ τοῦ διαλεχτοῦ γιὰ τοὺς στοχαστικὸς κρατιέται ἀπὸ τὸ ποῖο τῶν ψυχῶν καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ μοιρογραφτὸ δόγμα πού σέ προσηλύτισε.

Τὰ χρησιμὰ καὶ τὰ τίμια τῶν ἀνθρώπων εἶναι γνωρίσματα, τὸ χεῖρος, ἡ καλοσύνη, ὁ νόμος τῆς θυσίας προσφέρουν τὰ εὐεργετήματά τους σὲ ὅλες τὶς καλογεννημένες καρδιές, καὶ γι' αὐτὸ παλληκαρίσια τὰ σφίγγαμε τὰ χέρια μας.

Ὁ μεγάλο ἐρωτολόλουδο πού μακριάθε μετὰ μοσκοβουλᾶς, εἶτε ἀγαποῦμε, εἶτε ὄχι ἀγαποῦμε, ναι ἢ ὄχι, τὸν ἔσταυρωμένο, πιστοὶ ἢ ἄπιστοι, ἀδερφὸς καὶ ἀδερφή, πατέρας καὶ παιδιὰ, ἀγάπη στὸ ἐξῆς; νὰ εἴμαστε ὅπως εἰμὲς ζήσαμε.

Ὁ τερατώδης Γερμανὸς πού ἀπὸ μᾶς θὰ συντριπῆ, δὲν εἶναι, σωστὰ σωστὰ, τίποτε μπροστὰ στίς μα-

κροχρόνιες ἀμάχες μας. Ἡ ὑπεράνθρωπη λύρα σου μετὰ τὶς πλατιές τῆς χόρδης, σ' εἶνα τραγοῦδι ἀρμόνιος μαλλώματα καὶ καταφρόνια.

Θὰ εἶταν ἔγκλημα νά πάνε χαμένα γιὰ μᾶς τὸ σεπτὸ σου παράδειγμα καὶ τὸ δασκάλεμά σου, ἀφοῦ οἱ καρδιές μας μείνανε πάντα συνενωμένες, ἐσὺ μέσα στὸ ἱερό, κ' ἐγὼ πῶς μακρομένος ἀπὸ τὸ ναό.

Γιὰ νά ἡσυχάσῃς κἂν τὴν ὀρμὴ τοῦ θρήνου μου, ἀπὸ κεῖ πέρα πού κοιμᾶσαι, ἀπὸ τὸν ποθητὸ σου λόφο, τὸν ὀρφανὸ πατέρα σου, τὴν ὀρφανὴ σου τὴ Γαλλία ἄγρυπνος πάντα φύλαγε, Παιδί μου, Ἄγιέ μου καὶ Ἡρώ μου.

Ἀπριλίου τοῦ 1915

(Πρόχειρη μετ' ἄρτι Κ. Π.)

ΚΟΥΦΙΑ ΚΑΡΥΔΙΑ

Ὁ κ. Ἀλιξ. Πάλλης μετὰ τὸν τίτλο: «*Δέκα Ἀρβανίτη, Μαλλιάρου, ΚΟΥΦΙΑ ΚΑΡΥΔΙΑ*» χάρισε στὰ νεοελληνικὰ γράμματα ἓναν κινούμενον τόμο, ὁμορφωτικὸ καὶ ὁμορφωτικὸ, μετὰ τὰ τυπογραφικὰ ψηφιστὰ τὰ κάπως βυζαντινὰ πού τώρα τελευταία μεταχειρίζεται τυπώνοντας τὰ βιβλία του. Ἡ «Ἐστία» τὰ ψηφιστὰ αὐτὰ τὰ χαρακτήρισε ἀδιάβαστα, μὴ δίκιο δὲν ἔχει συνηθίζονται εὐκολὰ σώνει κανεὶς νά θέλει νά διαβάσει. Κι ἂν δὲ θέλει ἢ «Ἐστία», τί τῆς φταῖνε τὰ ψηφιστὰ;

Μὰ ἡ μορφή στὸ βιβλίον τοῦ κ. Πάλλης δὲν παίζει κανένα ρόλο. Ὅχι: ἔτσι ὁμορφὰ πού εἶναι τυπωμένα, μὰ καὶ ἄσκημα νά εἰναι, ἀπὸ τὴν ἀξία τους δὲ θὰ χάνανε τίποτε. Δ. χ. Ὁ «Κύκλωπας» τοῦ Εὐριπίδου, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» τοῦ Σαίξπηρ, καὶ τὸ πρῶτο βιβλίον τοῦ Θεουκλίδου, τρεῖς ἀριστουργηματικὸς μεταφραστές του, πού πιάνουν τὶς πρῶτες σελίδες τοῦ βιβλίου του, καὶ ἂν λείπανε ἀκόμα ἀπ' αὐτὰς τὰ σοφὰ κριτικὰ σκόλια, ἔχουν τὴν ἀρχοντικὰ πᾶν τους πού θὰ στολιζάνε καὶ τσιγγάνικο τσαντίρι καὶ ὄχι μόνο τὸ ἀστραφτερὸ παλάτι πού θὰ θρονιασμένες σήμερα. Ὁ Παλαμάς ἔχει πεῖ γιὰ τὸν κ. Πάλλη πὼς εἶναι ὁ πῶς ἀπιστος καὶ ὁ πῶς πιστὸς μεταφραστής. — Ἀπιστος στὴ λέξη τοῦ κείμενου πού μεταφράζει καὶ πιστὸς στὴν ψυχὴ, στὸ νόημά του. Στὶς μεταφράσεις του ὁ κ. Πάλλης ἀκολουθεῖ τὸ σύστημα πού ὁ ἴδιος τὸ περιέγραψε μέσα στὸν ἀριθμ. 50 (1903) τοῦ «Νουμά» μετὰ τὰ λόγια: «Ὅταν διαβάσεις τὸ πρωτότυπο, σοῦ παρασταίνεται ὁ νοῦς σου μιὰ εἰκόνα. Ἀπὸ τὴν εἰκόνα πρέπει νά δώσει τὸ μεταφράσμα. Συχνὰ μιὰ λέξη, μιὰ συλλαβὴ, μιὰ συναρμολογὴ τὰ χαλάει. Θέλεις τότες συλλογὴ, σκέψη, δοκιμὴ κατὰ κάθε γραμμὴ, μιὰ ὥρα, ἴσως μιὰ μέρα, ἴσως μιὰ βδομάδα. Κάνε το ἀπόφαση πὼς θὰ γίνῃ ἄφτος ὁ κόπος. Στὴν ἀρχὴ θὰ εἶναι πλὴν μεγάλος: σιγὰ σιγὰ ἐπειτα θὰ λιγοστῆσει». Νά, τὸ

μυστικό της μεγάλης του, της άφραστης μεταφραστικής του επιτυχίας. Έτσι βγήκε η «Ιλιάδα», έτσι τὸ Βαγγέλιο, έτσι όλες του οἱ ἀληθινὰ δημιουργικές του μετάφρασεις.

Ἐξὲν ἀπ' τὰ τρία ἔργα πού ἀναφέραμε, στὰ «Κούφια καρδία» εἶναι τοῦ Κάντ ἡ «Κριτική τοῦ ἔδωλου λογισμού» (μετάφραση Μαρκέτη καὶ Πάλλη). Τοῦ Karl Brugman ἡ γλωσσολογική μελέτη «Γραφή καὶ Δημοτική», διάφορα γλωσσικά καὶ βιβλιοκρατικά του ἄρθρα, τὸ Ἄσκημόπαπο τοῦ Andersen, τὰ «Πειραχτικά» (μέσα σ' αὐτὰ εἶναι κ' οἱ ἀθάνατοι νεκρικοὶ διάλογοί του πού στολίσανε σὲ περασμένα χρόνια τὸ «Νουμά») καὶ ὁ «Ταμπουράς καὶ ὁ Κόπανος».

Ἄ, μ' ἄλ' αὐτὰ, τὸ βιβλίον τοῦ κ. Πάλλη τιτλοφορεῖται «Κούφια καρδία», σὰς παρακολουθεῖ νὰ μᾶς δεῖξετε πού μποροῦμε νὰ βροῦμε τὰ γερά. Τὰ «Κούφια καρδία», ὅπως καὶ τὰλλα βιβλία τοῦ κ. Πάλλη, δὲν πουλοῦνται. Ὅποιος τὰ θέλει τὰ ζητάει ἀπὸ τὸν ἴδιον γράφοντάς του: Alex. Pallis Esq. Aigburth Drive, Liverpool.

T.

Ο ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑΣ

I.—

«Σαρανταπέντε μάστοροι κ' ἔξηντα μαθητάδες
Ἵ Τρεῖς χρόνους ἐδουλεύανε τῆς Ἄρας τὸ γιοφύρι
Ὅ Ἄημερίς ἔχτιζαν κ' ἀπὸ βραδὶς γκρεμίζεται.»

Μεγολόστομα δραματικά ἀρχίζει τὸ τραγοῦδι τοῦ Γιοφουριοῦ τῆς Ἄρας, ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ τέλεια τῆς δημοτικῆς μας Ποίησης. Ὁ Πρωτομάστορας δὲν μπορεῖ ἀκλόνητο νὰ στερεώσει τὸ γιοφύρι τὸ ρέμα εἶναι δυνατὸ κ' ὀλοένα τὸ γκρεμίζει. Ὁ λαὸς πού πάντοτε ὑπερφυσικά βλέπει μυστικά τὴν αἰσθάνθηκα τὴν αἰώνια πάλη τοῦ Ἄνθρώπου μετὰ τῆ Φύση. Μὲ ξωτικά τῆ στοιχίωσε πού ἄγρια ἀμύνονται γιὰ δ τι τοῦς ἀνίκει κ' αἶμα, κόκκινο αἶμα πολύ, ἀπὸ τοῦς ἀνθρώπους ζητοῦν γιὰ κάθε χάρη. Ὅλοκαυτώματα πάντες στοῦς Θεοῦς, στίς μυστικῆς δυνάμεις πρόσφερνε ὁ λαός ἡ ἰδέα τῆς Θεοσίας τῆ δύναμη τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔδινε γιὰ τὴν ὀλοτέλα ἀνθρώπινη θέληση ποὶ δὲν τὴν αἰσθάνθηκα, κ' ἔπειτα ἀκόμα πιὸ ὀλόφυστα πίστευε σ' αὐτή. Ὅλοκαυτώματα πρόσφερνε, ἀνθρώπινα σιούς, πολὺ ἀρχαίους καιροῦς τῶν ὀποίων ἡ θύμηση κρυφὰ στοῦς θρόλους διατηρήθηκα. Ὁ ποταμός, τὸ στοιχὶο τοῦ ποταμοῦ ἀνήμερα τὸ σφαχτάρι του ζητᾷ. Καὶ δὲν πρέπει νὰ στοιχίωσούν μήτε ξένο, μήτε ὄρφανό, μήτε διαβάτη, — εἶναι δ.σκολοκατόρθωτο πολὺ τὸ ἔργο καὶ πρέπει ἀκριβὸ πολὺ νὰ εἶναι τὸ θυμὰ, τοῦ Πρωτομάστορα ἡ ἰαία ἡ παύμορφη Ἰουαῖκα Κ' ἔπειτα πολὺ τραγικὰ τῆ θυοῖα διηγείται τὸ Τραγοῦδι.

Τέτοια ἡ λαϊκὴ παράδοση. Κ' ἔρχεται ὁ Ποιητής· ὁ στοιχαστικός, ἐπιστημονικὰ μορφωμένος ποιητής. Δὲ θ' ἀντιγράφει τὴν παράδοση· τὰ θέματα, οἱ νεράιδες καὶ οἱ μοῖρες πού ἴσως μᾶς γοητεύουν δταν ἀπλά τὰ διηγείται ὁ λαὸς γιὰ τὴν εἶναι ἀλήθειές του, γιὰ τὴν εἶναι ποτὶ συμβολικὰ καὶ ψυχικὰ δὲ σκέπτεται, ψεύτικα κ' ἀνευρα ἀντηχοῦν μέσα μας ἂ δὲν τὰ τονίσει ὁ Ποιητής ἡ ὁ Δραματικὸς σύμφωνα

μετὰ τὸν ἐσώτερο δικὸ του καὶ δικὸ μας σκοπὸ. Σ' ὀποια θέλει ἐξωτερικὴ μορφή, μόνο δ τι εἶναι γενικὸ καὶ πλατιὰ ἀληθινὸ, τὸν ἐντόμυχο λόγο τοῦ θρόλου, πρέπει νὰ ὑψώσει, τοῦς ἀνεχτίμητους ἀλλὰ κ' ἀνεκμετάλλευτους θησαυροῦς. Δυστυχῶς πάρα πολλοὶ ἀπὸ τοῦς συγγραφεῖς μας φαίνονται ὀλοτέλα νὰ τὸ λησμονοῦν, κ' ὀμως εἶναι ἴσο ἀπλή, τόσο ὀλοφάνερη ἡ ἀνάγκη αὐτῆ τῆς δημιουργίας γιὰ νὰ συγκινηθεῖ ἡ ἀνώτερη σημερινὴ μας διανοητικότη. Παρασέρονται ἀπὸ τὴν εὐκολὴ μαγεία τοῦ λαϊκοῦ θρόλου καὶ γράφουν τόσα ἔργα χωρὶς ζωῆ, χωρὶς ψυχῆ, χωρὶς ἀξία.

Ἐνα; ἀπὸ τοῦς λίγους ὑψώθηκα ὁ Ψιλορείτης, ποιητής, στῆ γνήσια σημασία τῆς λέξης, Πλάστης. Ἄ τὸ τὴν παράδοση ὅ τι δὲν ἔσμιγε στὸ γενικὸ του νόημα ἀφαίρασε, δύναμη σ' ἄλλους ἡ καὶ σὲ δικούς του τόνους χάρισε, συνέλαβε τὴν Ἰδέα τοῦ μύθου. Ἐσκυψε στὸν Ποταμὸ ἀπάνω κ' ἀκουσε τὸν ἐσώτερο τραγικὸ σκοπὸ κ' αὐτὸν τραγοῦδησε. Ὁ Πρωτομάστορας δὲν μπορεῖ νὰ στήσει τὸ γιοφύρι γιὰ τὴν δὲ δίνεται ὀλάκερος στὸ ἔργο. Τὰ πολὺ μεγάλη ἔργα, τὰ πολὺ δυσκολόφ'αστα ἀπαιτοῦν ὀλο μας τὸ εἶναι· στὸν ἕνα, τὸ βαθύτερο Πόθο, στῆν ἀτομικὴ μας Ἀλήθεια πρέπει κάθε ἄλλη μικρότερη γιὰ μᾶς ἐπιτυχία ἡ εὐχαρίστηση νὰ προσφέρουμε γιὰ νὰ ἔχομε τὴ δύναμη, ὀλη τὴ δύναμη πού μόνη νικά. Ἡ Μοῖρα γιὰ μᾶς σήμερα δὲν ἔχει πιά τὴ στενὴ ἔννοια μετὰ τὴν ὀποία ἀπαίσια τρομαχτικὴ ἔδινε σφιχτὰ κάθε ὀρμῆ. Εἴμαστε ἐλεύτεροι ὀπως θέλομε νὰ πλάσομε τὴ ζωὴ μας, τὸ ἀδιάκοπο δρᾶμα σφιχτοπλεγμένων σκηνῶν μετὰ τὸ γράφομε, ὀπως θέλομε, διαλέγοντας κάθε χαρὰ, ἀναγκασμένοι μόνο νὰ τὴν ἐξαγοράσομε πᾶν α μ' ἕναν πόνο τῆς ἴδιας ἔντισης, κάθε ζωὴ μ' ἕνα θάνατο, κάθε νίκη μετὰ μὴν θυοῖα . . . Κ' ἐδῶ φαίνεται ἡ ἀκριβέστατη ἔννοια τῆς λέξης Θεοσία πού σιγὰ σιγὰ ἔπεσε σὲ ὀλοτέλα ἀνυπαρχτὴ σημασία. Ἡ θυοῖα δὲν εἶναι ποτὶ μιὰ νίκη τοῦ Ὅχι—Ἐγὼ Ὅχι—Ἐγὼ δὲν ἰπάρχει κ' ἄς ἰσχυρίζονται τὸ ἐναντίον οἱ ἀνιωθοὶ κ' οἱ κοντόθωροι, δταν δὲν εἶναι ψεφτες, ἡθικολόγοι. Οἱ μεγάλοι θεμελιωτῆς τῆς ἀλτροῦστεικῆς ἰδέας τὸ εἴξεραν τὴ θυοῖα τὴ θεωροῦσαν σάν τὴν πολὺ ὀδυνηρὴ προσφορά πάντοτε γιὰ ἕναν ἀνώ ερο θρίαμβο. Εἴμαστε οἱ ἐλεύτεροι σκλάβοι τῆς Μοῖρας πού τώρα λέγετα Ρυθμός. Κ' ἡ γυναῖκα πού κρυφὰ τὸν πλάνεψε μετὰ τὰ γλυκὰ φιλά της παίρνει ἀπὸ τὴν ὀρμῆ τοῦ Πρωτομάστορα κ' ὀ ποταμὸς νικά. Ἡ Φύση τὸν ἀνήμπορο ἄνθρωπο. Ὅλοκαυτώματα στὸν ποταμὸ πρέπει τὴν Ἀγάπην νὰ χάρισει. Τέτοιο τὸ δρᾶμα πού βαλύτατα τὸ αἰστανόμαστε γιὰ τὸ ὀλο μυστικὰ τὸ ζοῦμε.

Ὅχι μόνο στοιχαστικά ἀλλὰ καὶ δραματικά ὑψώθηκα ὁ Ψιλορείτης. Κριτικὴ πού γράφηκα τότε, κ' ἐπίσημη μάστιγα, λέει δ τι βραῖσκει πάρα πολὺ δυνατὴ τὴν ἐπίδραση τοῦ Μέτερλικ καὶ τοῦ Ibsen. Μόλις εἶνα ἔργο τῆς Νεοελληνικῆς μας Φιλολογίας ἔβγει ἀπὸ τὸν κύκλο τὸν κοινὸ, κ' εἶναι φυσικὸ τότε νὰ εἶναι ξενικὰ ἐπηρεασμένο, ἀφοῦ ὀση ἑλληνικὴ ἀτομικότη κ' ἂν ἔχει ὁ Ποιητής τ' ἀνώτερα μαθήματα ἀπὸ ξένους θὰ τ' ἀντλήσει—δὲν ἔχομε ἀκόμο ἀρκετὰ ὀλικὸ ἐδῶ μιὰ φυλετικὴ φιλολογία δὲν πλάθεται πρὶν περάσουν χρόνια καὶ χρόνια οὔτε κ' ἡ κοινωνία ἀπόχτησε κ' ὀλας τὸν καθαρὰ ξεχωριστὸ χαραχτήρα τῆς—ὀμοῦν οἱ κριτικοὶ ν' ἀνακαλύψουν τὴν ἐμπνευση ἐνὸς ἀπὸ τοῦς ἐπισημοποιηθένους πᾶ ξένους δραματικούς: «D'Annunzio, Oscar Wilde, Maeterlingk, Ibsen» κ' ἕνα δύο ἄλλοι ἀκόμα. Ὅλοι ὀρατοὶ ποτὶ Γάλλοι. Κ' ἴσως νὰ εἶναι ἡ μεγαλειότερη ἀξία τῶν νεώτερων συγγραφέων μας καὶ Κριτικογράφων δτι ἀμέσως

ἐνόησαν τὸ βιασμένο, προσποιημένο, χωρίς ἐσωτερικότη πνοῆς, γεμάτο τόσα «trices» πού ἀπὸ τὸν 17ο αἰῶνα παλεύει νὰ ὑψώσει σὲ ἀλήθεια τὸ γαλλικὸ θέατρο. Κ' ἔπαινο θὰ ἔλεγε ἡ παρομοίωση ἃ συχνὰ οἱ κριτικοὶ μὴ ξέροντας τί ἀκριβῶς κλείνεται σὲ κάθε ἐπισημοποιημένο ὄνομα ἀδιὰφορα σὰν καλοῦσι τὸ θεωροῦν πού τὸ ἴδιο σημαίνει «ἄσχημη ξενικὴ ἐπίδραση». Ἄ φαίνεται ἀπὸ τὸν Πρωτομάστορα οἱ ὁ κ. Ψηλορείτης ἔχει διαβάσει πολὺ Ἴψεν ὅτι διάβαζε, τίποτα περισσότερο, γιὰ ἰδιαίτερη ἀνάγνωση τοῦ Maeterlinck δὲ μᾶς ἀφίνει νὰ μαντέψομε. Στὸν Πρωτομάστορα ὑπάρχει ἡ Πρόσδος κ' ἡ Ἐπιστήμη τοῦ ὠραίου γενικὰ ξένου θεάτρου ἁρμονισμένη μὲ τὴν πνοὴ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας στὴ Νεοελληνικὴ ψυχῇ, ἂν ὄχι στὸ Τέλειο, τουλάχιστο σὲ μιὰ πολὺ ὀλέψχη προσπάθεια.

Ὅλο τὸ ἔργο ἔχει δρᾶση καὶ σὰν τραγοῦδι ἀντηχεῖ τὰ λόγια ἀκούονται μὲ τὸν πολὺ ἐντόμυχο, ψυχικὸ τόνο. Δὲν παραοῦρθηκε ὁ Ψηλορείτης στὴν εὐκολὴ κοινοτυπία τῶν στίχων πού ἔχτος ἀπὸ ὀλίγιστες ἐξίχισες τόσο ἀσύμφωνα μὲ τὴ σκηνὴ μονότονα κουραστικὰ πληγνόντων μόνον εἰ ἄστοι στὴν ἐξωτερικὴ ποιητικὴ μορφὴ ἀνωθιοῦ τοῦ ἐσώτερου «συγχοῦν» κ' ὡς βαρύνονται κάθε φιλοσοφικὴ καὶ λυρικὴ ἔξαρση, ἀκόμα πιὸ εὐκόλα τὴν ψευτικὴ, κ' ἔτσι τὸ πιὸ συχνὰ τοὺς στίχους ἀναζητοῦν οἱ ἀνάξιοι γιὰ μὲ τὴν ὁμορφιά τους καὶ μόνο νὰ νικήσουν. Κι' αὐτὴ ἡ ἐπίσημη κριτικὴ ἀνίκηση νὰ νιώσει τὴν πολὺ πιὸ δυσκολοτόνιστη καὶ δυσκολοφταστὴ μουσικὴ τοῦ πεζοῦ θεώρησε ὅτι τὸ ἔμμετρο μόνον ἀρμόζει σὲ τέτοια φανταστικὰ δημιουργήματα!... Ἄς αἰστανθῆκα κ' ἕνας Παλαμᾶς τὸν ἀσύγκριτο πλουσιώτερο γιὰ τὸ θέατρο θησαυρὸ ρυθμῶν τοῦ λυρικοῦ πεζοῦ λόγου... ἁρμονίες ἀμέτρητες πού τις μάντευαν κ' ὅλας οἱ ἀρχαίαι μὲ τὸν ἐλεύτερο πάντοτε στίχο τους.

Σὲ πολλὰ σημεῖα σύμφωνα τόνισαν τὴν ψυχικὴ μελωδία τους ὁ Παλαμᾶς κ' ὁ Ψηλορείτης. Τὸ Νόημα δὲν εἶναι καθόλου ὁμοιο, ἡ Τρισεύγενη εἶναι πολὺ λιγώτερο θεατρικὴ, ὅμως ἀξίζει νὰ σημειωθῇ, χωρίς μὲ ὄλο τὸ ἐνδιαφέρον του σ' αὐτὸ τὸ θέμα τώρα περισσότερο νὰ ἐπιμένομε, ἢ συγγένεια τῶν τάσεων τῶν δύο ἔργων πρὸς τὸν ἴδιον σκοπὸ, τὴ νεότερη ἑλληνικὴ Τραγωδία.

Ὁ Ψηλορείτης δὲν ἀλλάζει τὴ σκηνή: ἕνας κάμπος Πλατὺς περιῶ ὁ ποταμὸς καὶ χάνεται στὰ βάρθια. Πέρα μακριὰ, ἀνταρμενές οἱ κορφές τῶν βουνῶν. Τὸ γιοφύρι κάτω σπρὸ λαμποκοπᾷ μέσα στὸν ἀπομεσημεριανικὸ ἥλιο. Καὶ μεταξὺ πρῶτου καὶ δευτέρου μέρους δὲν ἔχει διάλειμμα μὲ κλείσιμο τῆς αἰθρίας. Κάποιο Intermezzo ἀπαγγέλλουν οἱ χοροὶ, τὸ χορικὸ τοῦ ἀρχαίου δράμα, τὸ Intermzzo τοῦ κρητικοῦ μεσαιωνικοῦ θεάτρου. Θησαυροὺς κλείνει ἀνεύρετους ἀκόμα τὸ Βυζαντινὸ Θέατρο...

Τὸν ἀρχαῖο χορὸ τὸν ἀναζωογονεῖ νεωτεριστικὰ. Δὲν εἶναι πιὸ ὁ μεγαλόπρεπος χορὸς πού στέκεται μονάχα θεατῆς γιὰ νὰ ἐκφράσει μὲ στίχους λυρικοὺς καὶ φιλοσοφικοὺς ὅτι αἰστάνεται, ὁ χορὸς μὲ τὴν ἀκίνητη πλαστικὴ τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων ὁμορφία τὴν ὑπέροχη ἀλλὰ τόσο ἀντίθετη στὴ σημερινὴ μας θεατρικὴ ἀντίληψη. Ὁ χορὸς τοῦ Πρωτομάστορα ἐκφράζεται πάντα μεγαλότομα λυρικά ἀλλὰ ρεαλιστικὸς σύγχρονα ζεῖ ἄγρια μάλιστα κάποτε συντροφεμένος ὅπο μὴ ἀντάρτισσα τοιγγάνικη μουσικὴ ἕνα τοιγγάνικο χορὸ. Καὶ σὲ δυνὸ τὸν χωρίσε, ἴσως ὅμως χωρὶς κ' ὀλοτέλεια νὰ ἐξάρει τὴ δραματικὴ ἀντίθεση: Σὲ Θεριστάδες οἱ ἄνθρωποι οἱ συντηρητικοὶ τοῦ στενοῦ χωριοῦ μὲ τὴ μικρὴ

ψυχῇ, θερίζουν ὅτι σπείρανοι ἄλλοι, καὶ σὲ Μαστόρους, οἱ Ἐλεύτεροι. Δὲν εἶναι οἱ Πλάστες, κείνους ὁ Πρωτομάστορας τοὺς συμβολίζει, ἀλλ' εἶναι οἱ Ὅμορφοι πού ἀγαποῦν τὸ ἄφραστο γι' αὐτοὺς καὶ μὲ λατρεία δίνονται στὸ Δυνατὸ πού τὸ Ἰδανικὸ τους δημιουργεῖ. Ζηλόφθονα γιὰ τ' αὐτὸ τοῦ δίνονται... δὲν πρέπει ποτὲ νὰ χαμηλώσει ἀπὸ τὸ ψηλὸ τοῦ βάρθου ὅπου ὀλοένα ὠραιότερον τὸν θέλουν. Τὸν ἀγαποῦν σὰν τὴν ὑπέρτερη νουσταλγία τοῦ Ἐγὼ τους. Καὶ λένε οἱ Θεριστάδες ἄντρες καὶ γυναῖκες: «Γερὸ καὶ δυνατὸ σὰ βράχος τὸ γιοφύρι, κύταξε μὲ πόση δίψα καὶ μὲ πόση λαχτάρα μπήχει τις ρίζες του στὸν ποταμὸ». Τὸ Ὁραῖο τοῦ ὄντε κὰν τὸ μαντεύουν, μόνο τ' Ὁρέλιμὸ του θέλουν καὶ γιὰ τὸ Χρήσιμὸ του φοβοῦνται μήπως καὶ πάλι γκρεμιστεῖ ὅπως τρεῖς νύχτες τώρα τὴν ἴδια βραδύα πού τέλειωνε καὶ στήναν τοὺς χοροὺς καὶ τὰ γλέντια, φοβοῦνται καὶ γιὰ τις φοιχτές συμφορές πού σκόρπισε στὸ χωριὸ τὸ πλημμύρισμα. Τίποτε ἀπώτερο δὲ νοιώθουν τὸ καινούριο πάντα κατατρέχουν ὡς πού κοινὸ νὰ ἔχει γένει. Κ' ἔξαφνα πάλι μανιάζει ὁ ποταμὸς αἶμα ζητάει, τὴ θυσία ὅπως τὴ νοιώθει ὁ ὄχλος. Κάποιο μυστήριον πολὺ μεγάλο, κρυφιστάνεται μικρὰ γιὰτι εἶνε μικρός. «Φεβούμαι» ἀκούεται τραγικὴ ἢ φωνὴ του. Καὶ λαϊκὰ στοὺς ἄγρους, στὴ Παναγία δέεται. Δὲ σκέπτεται ποτὲ τ' ἀνωφέλειο τῆς ἰσείας, ὅτι ἢ μιὰ δύναμη μπορούσε νὰ τοὺς σώσει θὰ εἶταν ἡ ἴδρι πού τὸ κακὸ θέλησε, τὸ ἀδύνατο θέληση; ὑπέρτερης τοῦ Ρυθμοῦ. Στὰ λόγια πού ψιθυρίζει παρηγοριὰ βρίζει, παρηγοριὰ στὸ μεγάλο φθόνον τῶν Ταπεινῶν γιὰ τὸν ἕνα, τὸν Ξεχωριστό. Μισεῖ τὸν Πρωτομάστορα καὶ θὰ χαρεῖ καταστραμένο καὶ πάλι τὸ ἔργο του νὰ δεῖ. Θὰ σημαίνει τότε τῆς Ἐκδικησῆς ἢ ὄρα. Θάιναι νύχτα... στὴν ἀκροποταμιᾷ... μέσα στις ἀλυγαριές πάντοτε μικρός δὲν ἔχει οὐκ ἐκὼν πεποίθηρη στὸν ἑαυτὸ του: «Κανένας δὲ θὰ μᾶς δεῖ... Μήτε τὸ φεγγάρι δὲ θὰ δεῖ, μήτε τὸ φεγγάρι, τὰ ἔργα τὴ φεγγαριά». Κ' ἐνὸ συζητᾷ, φοβᾷται κ' ἐλπίζει, περνοῦν κορμιά, τὰ χελιδόνια τῆς Μοίρας, τὰ χαροπούλια, ἀποπᾶν ἀπὸ τὸ γιοφύρι πού λυσσοσμένο κ' ὅλας τὸ δαγκώνει τὸ ποτάμι κ' ἕνα προμήνημα ρίχνει ὁ ἴσκιος τους. Κάτι ἀκατάπανστα περιμένομε, κάτι πού σιμώνει τραγικὸ.

Κ' οἱ Θεριστάδες, ὁ ὄχλος πού τέσο τέλεια τὸν ψυχὸ λόγησε ὁ Ψηλορείτης, τὴ γέση πιὸ ρίχνει σὲ κάθε ψηλὸ στριγγιλιάρικα σαρκάζει τὸν Τραγουδιστὴ γιὰ τὴν ἀνώφελι ἀγάπη του γιὰ τὴ Σμαράγδα: «Νεραῖδοχτυπημένε σοῦ χτύπησε πάλι ὁ ἥλιος. Κι' ἄρχισες τὸ παραμυθιό». Δὲ νοιώθει τις ἀνάλαφρες ἀγάπες! Κι' αὐτὴ τὴ Σμαράγδα λερώνει. «Νοικοκυρὰ δὲν εἶναι, ἐργατικὴ δὲν κάνει. Ὁλημερὴς γυρίζει στὰ χωράφια καὶ στοὺς ἥλιους». Κρίμα μαρὸ θεωροῦν οἱ πολλοὶ ἀπὸ τὸν κοινὸ νοικοκυριστικὸ κύκλο νὰ θέλει κανεὶς νὰ ἔβγει. Τοὺς νουσταλγικοὺς στρατοκόπους τὴς Ζωῆς πού τὰ σύγνεφα ἀγναντεύουν ὅταν παίζουν μὲ τὸν ἥλιο, πού τὰ σύγνεφα καὶ τὰ λουλούδια ἀγαποῦν «εμπέληδες, τοὺς λένε, πού ἀδίκαι τοὺς δίνουνε καὶ τρῶνε». Ἄς ξέρει ὁ ἕνας περήφανος νὰ περφορονεῖ τις μικροπρέπειες. Καὶ γλωσσὸ ρῶει ὁ ὄχλος τὴ Σμαράγδα—ὅπο εἶναι μακριὰ γιὰτι ὅταν σιμώνει τὴν ἀγαποῦν νικημένοι ἀπὸ τὸ γόητρο τῆς ὁμορφιάς πού πρέπει βία νὰ ἐπιβάλλεται γιὰ νὰ τὴν αἰστανθῶν οἱ δοῦλοι. Κ' ἔπειτα χαρίσματα τοὺς φέρνει. Τὴν ὁμορφὴ σκέψη πού ὄμοιο διάλεξε στὸν καθένα ὅτι ἐπιθυμεῖ βέβαια δὲν τὴ νοιώθουν ὅμως πρᾶτα χαίρονται κ' ἄμέσως ἀρχίζουν τις εὐχές, τις ψευτικὲς εὐχαριστίες: «Πίσο εἶσαι καλὴ, πόσο εἶσαι καλὴ».

(Ἄκολουθεῖ)

ΛΑΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΗ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ἰδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : στὸ «ΑΚΑΔΗΜΑ ΓΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»

Ὅδος Ἀκαδημίας 40

Συνδρομὴ χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται σὲ ὅλα τὰ κίβρια καὶ πουλιέται 20 λεπτὰ τὸ φύλλο.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

7—

XVII

Μέσα στοὺς καπνὸς τῆς φωτιάς βλέπω νὰ λυθῶνουν
δυσὸ μάτια. Ἰμνὰ ἰσηκῶν τὰ χέρια, μὰ δὲν μπορῶ νὰ
τὰ σῶσω. Μόνο οἱ σάρκες μου κατακαίγονται. ὦ μά-
τια, ποὺ σὰς κρατοῦσεν ἀκοίμητα καὶ τενωτὰ ἡ Ἰδέα.
Ἀκολουθώντας τὴν ἴδια μοίρα, ἀνοίγω τὰ σπλάγχνα
μου γιὰ νὰ δεχτῶ τὰ ἀποκαΐδια σας. Ἰδρία τῶν τά-
φων θὰ γίνω, καὶ στὸ διάβα μου θὰ εὐωδιάζω καὶ θὰ
φέγγω, δίχως οἱ ἄνθρωποι νὰ ξέρουν γιατί.

XVIII

Εἶμαι ἡ ἄλλη γυναίκα, ποὺ ἔρχομαι ἀπὸ τὴν ἔρημο
τῆς ζωῆς. Ἀνθρωποὶ δὲ μὲ ἀγγίξαν, πουλιὰ μὲ γλυ-
κοτραγοῦδῃσαν μόνο. Τὸ λαγῆμι μου εἶνε γεμάτο ἀπὸ
τὸ νερὸ τῶν πηγῶν. Ὅποιος πιεῖ, θὰ μάθῃ νὰ ζεῖ καὶ
νὰ πεθαίνει.

XIX

Βαθειά, στοὺς ἴσκιους τοῦ κλεισμένου σπιτιοῦ, ξεχω-
ρίζει ἓνα βάζο μὲ κατακόκκινα ρόδα. Εἶναι τὸ μόνο
σημεῖο ποὺ χαμογελάει. Μπαίνει ἡ γυναίκα καὶ καθὼς
πγγαίνει κοντὰ, τὸ χρῶμα του ἀντιφεγγίζει στὸ χλωμὸ
μέτωπό της, σὰ φλόγα μακρυνῆ. Σιωπὴ τριγύρω.
Ἀπλώνει τὸ χέρι, παίρνει ἓνα ρόδο καὶ τὸ βάζει στὸ
στήθος της. Μὰ αὐτὸ δὲν τὸ κρατάει, καὶ τὸ ρόδο πέ-
φτει στὸ πάτωμα.

XX

Ἐπῆραν τὸ μονοπάτι κι' ἀνέβηκαν. Ἐφτασαν τὴν
κορφὴν τοῦ βουνοῦ καὶ τὴν ξεπέρασαν. Ξεπέρασαν καὶ
τὰ σύγνεφα. Ἀδρασκέλισαν καὶ τοὺς φράχτες τῆς νύ-
χτας καὶ φτάσκανε στὸ πρῶτο δπάλλινο ξημέρωμα. Νά,
τώρα οἱ κατοικίες τῶν θεῶν, ὁρατὲς γιὰ ἔτους ξέρουνε
νὰ ἀνεβαίνουν. Στάθηκαν ἐκστατικοί, δακρυσμένοι,
δλότρεμοι. Ἀπὸ τὰ μέτωπά τους περνοῦσε παράξενο
ἄστραμα. Ἄδρες παραδεισεῖνιες τοὺς χτύπησαν καὶ μυ-
ρωδιὲς ἀνείπωτης ζωντανάδας. Ἀνακρούσματα ξανα-

γεννημοῦ ἀντηχήσανε μέσα τους. Πᾶνε καὶ οἱ δικοί.
Ὁ γῆινος δρόμος τοὺς γραμμοῦλα ποὺ τὴν ἔσθυσε τὸ
ἀνέβασμα. Ἐγυρε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον καὶ λησμονήθη-
καν ἔτσι....

ΕΙΡΗΝΗ Η ΚΟΗΝΑΙΑ

ΑΓΑΠΗ

Χαλάστρας ἀνάσα καὶ θλίψης μαυρίλα.
Ὁ χάρος τραγᾷ δροσάτα κορυμιά.
Ποτάμια καὶ λίμνες τ' ὀλόφλογον αἶμα
καὶ πέλαο τὸ δάκρυ ὁ πόνος γεννᾷ.

Μὰ μὲς στὴν πνοὴ ποὺ τὸν κόσμο μαραίνει,
ἀπάνεμη μιὰ ἄκρη παντοῦ θὰ βρεθῆ
ποὺ ὡς ἄνθος ποὺ σ' ἔρμη χαλάσματα ἀνθίζει,
τ' ὄραϊο τῆς ἀγάτης φιλιὲ θὰ κρουφτῆ.

Κι' ἂν ἔχει γιορτάσι ὁ πόνος κι' ὁ χάρος
γλεντάει τί τάχα; τὸ νοιώθει ἡ χαρὰ;
ὦ σὺ τῆς ζωῆς μας χαμόγελο μόνο,
ποὺ ἀνέσπερο φέγγεις σὲ σκότη βαθεῖα!

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

ΜΑΤΡΕΣ ΩΡΕΣ

Τουτηδὰ τὴν ὥρα
Μάνιασε τ' ἀγέρι,
Νύχτωσε στὴ χώρα
Καὶ μὴτ' ἔν' ἀστέρι.

Μὲς στὴ μαύρη πίσσα
Χάνεται τὸ μάτι —
Στὸν Ἄδι λὲς ἴσα
Πᾶει τὸ μονοπάτι.

Τὸ φανάρι παίρνω,
— Μέριασε μαυρίλα. —
Τὸ βῆμα μου σέρνω
Κεῖ ποὺ πάν' τὰ φύλλα...

Ἄκου, ὦ συφορὰ του —
Ποῖόν τὸ πνεῦκο κράζει; —
Τραβάει τὰ μαλλιά του
Καὶ μὲ βιά τὰ βγάξει

Πάνω, κάτω, γύρω
Φρενιάζουν τὰ πάθη —
Ἄδες τὴν κακομοῖρα
Τὴν ἐλιά, τρελλάθη!

Τὸ φανάρι φέρνω,
Μὲς στὰ σάπια φύλλα
Τὸ βῆμα μου σέρνω, —
Μὰ ἴπο τὴ μαυρίλα

Νά ὁ βοριάς σαλτάρει
ξάφνου καὶ μουγγρίζει —
Χυμάει στὸ φανάρι
Καὶ μοῦ τὸ τσακίζει.

K. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΤΟ «ΝΟΥΜΑ»,

Φίλε Νουμά,

«Επιθυμῶ νὰ μὴ λαβαίνω πιά τὸ φύλλο». Ἐτοῦτα τὰ λόγια τυπωμένα προχτές στὸ «Νουμά» μοῦ χαλάσανε κάπως τὴν καρδιά. Δὲν μπορῶ νὰν τάφήσω ἀπαρτήρητα ἀφοῦ μάλιστα βγήκανε ἀπὸ τὴν πέννα ἀναγνωρισμένου ἐπιστήμονα, ποῦ τὸν ἐχτιμῶ κι ἐγὼ πολὺ.

Γιὰ νὰ μὴν πολυλογῶ ἀναφέρω μόνο δύο ἀποσπάσματα. Τὸ ἓνα εἶναι: «Ἐνα ἑβδομαδαῖο φύλλο, ὁ «Νουμάς» εἶναι τὸ ὄργανο τῶν ἰδεῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν», ποῦ βρίσκεται μέσα σ' ἓνα γερμανικὸ ἐπιστημονικὸ καὶ μάλιστα μεγάλης σημασίας περιοδικὸ (στὸ Neue Jabsbücher, 1906) σ' ἓνα ἄρθρῳ ποῦ γράφεται: «Τὸ νεοελληνικὸ γλωσσικὸ ζήτημα». Τὸ ἄλλο: «Γιὰ τ' ἄλλα περιοδικὰ ποῦ τὴ σύγχρονη κίνηση ἀντιπροσωπεύουν, (πβ. Krumbacher sprachfrage, σ. 121) σήμερα τὸ ἑβδομαδαῖο φύλλο «ὁ Νουμάς» ἐργάζεται γι' ἀφτὴ τὴν ἰδέα». Τοῦτο εἶναι παρμένο ἀπὸ μιὰ σύντομη ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας (Diekkultur d. Cejemvert. Die osteuropäischen Literaturen), γερμανικὰ γραμμένη τῆ ἀφτῆ.

Ἀπλὰ λόγια, χωρὶς φτιασιδία, λόγια ἐπιστήμονα γερμανοῦ, τοῦ Α. Thumh, ποῦ ἡ ἐργασία του ἐδειξε πὼς ἀρμοδιότητος εἶναι στὸ ζήτημα. Κεῖ οὔτε λιγότερο, οὔτε περισσότερο δὲ σημαίνουσε κείνα, ποῦ εἶπε παρά: πὼς ἡ ἐπιστήμη ἀναγνωρίζει τὴν ἱστορικὴ σημασία ποῦ ἀπόχτησε ὁ «Νουμάς» στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία. Γι' ἀφτὸ δὲν ἐπρεπε λοιπὸν καθόλου νὰ γραφτοῦνε ἀφτὰ ποῦ διαβάσαμε στὸ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμά».

18-1-16

Horvath Endre

Ο ΝΟΥΜΑΣ

Φίλε μου «Νουμά»,

Ἄν οἱ πλοῦσοι καὶ κείνοι ποῦ δὲν ἔχουν κανένα πένου ἀπὸ τὸ κεφάλι τους σὲ βογηθᾶνε οὐσιαστικά, δὲν πιστεύω νὰ εἶναι περισσότερο φχαριστημένοι μὲ τὸν ἑαυτὸ τους ἀπὸ μᾶς ποῦ προσφέρουμε τὴ συντροφίη μας τῆ μ:κ ρ ή, ἀλλὰ καὶ μὲ ψυχὴ ἐλόκαλη εὐκὲς γιὰ τὴν πρόδὸ σου, ποῦναι, τὸ λέω εἰλικρινά, πρόδοο τῆς γλώσσας μας, τῆς ζωῆς μας.

Ἄν παλεύεις ἐσὺ μὲ μεγάλους δαχτύρους, ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς τοὺς ὑποστηρικτὲς τῆς Ἰδέας, παλεύει μὲ μικρότερος, ἀλλὰ ποτὲς δὲ μένει ἡσυχος, ποτὲ ἀτάραχος. Κ' εἶμαι τόσο περήφανος γιὰ τὸ πάλαιμα αὐτὸ, γιὰτὶ κρατῶ τὸν ἀγῶνα μέχρι κεῖ ποῦ δὲν παίρνει,

προσποθώντας νὰ φανερώσω, μὲ τὴ δύναμή μου πάντα, τὴν ἀλήθεια, μ' ἄλλους λόγους νὰ καθάρισω μερικὲς ψυχὰς ποῦ μπορεῖ νὰπολεπριαστοῦν.

Εἶμαι εὐχαριστημένος ποῦ λούστηκα στὸ φῶς τῆς ἀλήθειας καὶ σ' εὐγνωμονῶ ἀκόμα πιὸ πολὺ γιὰτὶ ἐσὺ εἶσαι ἡ αἰτία, ἐσὺ σὰν ἄλλας Χριστὲς ἀνοιξες τὰ μάτια μου, τὰ τυφλωμένα ἀπὸ τὸ δασκαλισμὸ καὶ μ' ἔκαμες νὰ βλέπω λεύτερα καὶ νὰ ρυθμίζω τὴν ψυχὴ μου μὲ κάθε τραγοῦδι ποῦ πρὶν μ' ἀφρινε ἀσυγκίνητο.

Σ' εὐχαριστῶ δλόθερμα
ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΣ

Φίλε «Νουμά»,

Πολὺ ὀρθὰ ἔγραφες στὸ περασμένο φύλλο σου πὼς, ἔπως οἱ συκοφάντες στὴν ἀρχαιότητα, ἔτσι καὶ σήμερα ξεφυτρώσανε κ' ὀργιάζουν κείνοι ποῦ δημιουργοῦνε φανταστικὸς ὄδριστὲς τοῦ Βασιλιᾶ. Νά, καὶ θῆμα τῆς σήμερα καινούριου ὁ ἀγαθώτατος καθηγητῆς Σωτηριάδης, ἄνθρωπος ποῦ, ἀπὸ φυσικὸ του συντηρητικὸς, εἶταν ἀδύνατο καὶ νὰ τὸ φανταστῆ ἀκόμα κανεὶς πὼς θὰ μποροῦσε νὰ μιλήσῃ ἄπρεπα γιὰ τὸ Βασιλιά του ἀπὸ τὴν Πανεπιστημιακὴ του ἔδρα. Ὁ κ. Σωτηριάδης εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τέτιες γελιές συκοφαντίες καὶ πολὺ δίκαια, οἱ φοιτητὲς τὸν χειροκρατήσανε ἔταν μπῆκε προχτές στὴν αἴθουσα γιὰ τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας.

Μὰ οἱ συκοφάντες του; ...

Δικός σου
Α Κ Ρ Ι Τ Α Σ

ΜΑΓΕΜΑ

Στὴ γλυκιὰ τὴν ποιήτρια, τὴ Μυρτιώτισσα

Ὡς ποτε σκλάβος τῆς ζωῆς; Δὲ φτάνει
τόσον καιρὸ τὸ δάκρυ κι' ἡ φοβέρα;
Ὅρκο βαρὺ τὸ βράδυ αὐτὸ ἔχει κάνει
πὼς δὲ θὰ δῆ τὸν ἥλιο πιά ἄλλη μέρα,

θὰ πέση μὲσ' στὸ κύμα νὰ πεθάνη.
Μὰ ἔξαφνα ἡ Δύση ποῦ ἔλαμψε ἐκεῖ πέρα
καὶ τὸ λαμπρὸ τ' ἀχτινωτὸ στεφάνη
ποῦ στόλισε τὸν ἀναμμένο αἰθέρα,

τὰ κύματα ποῦ πέθαιναν, ἀγάλλι
στενάζοντας... Τὰ χουσωμένα πλάτια
τ' ἀγέρι τ' ἀπαλὸ χαϊδεύοντάς τον.

Τί μέρα μαγικὰ μνηοῦσαν πάλι!
Κι' ὁ γῆλιος ποῦ τοῦ μάγεψε τὰ μάτια
Καὶ ἔχασε τὸν ὄρκο βλέποντάς τον.

Καβάλλα

ΜΑΡΙΑ ΖΑΜΠΙΑ

Η ΪΦΙΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΥΠΙΔΗ

Τούτα τις μέρες θά παιχτεί στο Βασιλικό θέατρο από τό θίασο Κυβέλης ή «Ϊφιγένεια έν Αύλίδι» του Εύρυπίδη, μεταφρασμένη στη σημερινή ζωντανή γλώσσα από τό Σμυρνιό ποιητή Άλέκο Φωτιάδη. Η μετάφραση του Φωτιάδη κρίνεται, άπό όσους τήν άκούσανε, όμιώς ξερή μετάφραση μά ός δημιουργική έργασία, γιατί ό ποιητής κατάφερε κ' έδωσε μέ τούς καλοδουλεμένους στίχους του όλη τήν ψυχή τής άρχαίας τραγωδίας. Άπό τή μετάφραση δημοσιεύουμε δύο τά άξέλουθα χορικά, ότου τραγουδιούνται ρί γάμοι του Πηλεά μέ τή Θέτιδα :

Σάν ήλιθαν χρουσοάνδαλες οί Ξακουσμένες Μούσες
στο Πήλιον άπάνω
μέ τις κιθάρες τις χρυσές, άλαφροπερτατούσες,
σάν ποιδ τραγουδι πλάνο

Άκούστηκε στα πέλαγα και άντρα τών κυμάτων
στο γάμο του Πηλέως
πούσιμξε στο μαυρομούρισμα τών μαύρων τών Έλάτων
τήν κόρη του Νηρέως;

Κι' ό Γανυμήδης του Διός θέλγητρα όπου 'χε μύρια,
μέ τή φωνή τής λύρας
κερνούσε Νέκταρ τούς Θεούς μ' όλόχρυσά ποτήρια
μέσα από τούς κρατήρας.

Κ' εκεί στην άκροθαλασσιά πε ήητα άχροντυμένες
ξεπρόβαλαν στο γάμο
Νεράιδες λευκαστραγάλες χορεύοντας πιασμένες
στον άίμυρο τόν άμμο !

Φτάξαν κ' οί Κένταυροι να πιούν κρασί μέ τό πιθάρι
άλογοποδαράτοι,
κι' όλοι μαζί τραγουδισαν κρατώντας για κοντάρι
στο χέρι μιάν Έλάτη!

Κ' Έλεγαν τέτοιο ένα σκοπό χλωροστεφανωμένοι :
Χαρά σε σένα κόρη,
και τρισχαρά γέννα του άφρου κ' από τά σε θά γένη
άντρειωμένο άγόρι,

Πού μιάν ημέρα θέ νάρθη μέ τά στρατεύματά του
στο Ξακουσμένο κάστρο
της Τροίας μπρός, και θά σταθή ντιμένο στ' άρματά
άστραφτερό σαν άστρο ! [του

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

"Ελα, να ιδής, τι μάξωξα, αγαπημένη
στο σπίτι τής αγάπης που θα κερντούμε,
Παντού θα λάμπουν οί χαρές, τα γέλοια,
και τα τραγουδία τής αγάπης θ' άνιχνούνε,
παντού, όλόγλυκο νανούρισμα για μάς.....
"Ελα, να περιμένο άπόσταση τόσον καιρό !
Του κήπου μου τα λούλουδα, τό καθαρίνι
του έρχομού σου τραγουδοῦν χαροῦμένο σκοπό...
Και τής αγάπης τή λαχτάρα, στην καρδιά μου,
θρόνο ό όλαμπρο τήν έστια και περιμένει
τό βασιλιά της να καθίσω. Η άγκαλιά μου,
τά χάδια μου, κρεβάτι θέ να γένη,
τό κουρασμένο σου ν' άλώσης τό κωρμι
και σ' ένα φίλημά μου ν' άστοχήσης τη ζωή.

ΑΡΙΑ ΛΟΓΓΟΥ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΚΕΡΚΥΡΑΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ άριθ. 3 Περιέχει άνέκδοτα έργα τών Πολυλά, Μαβίλη, Ν. Κογεβίνα και Ίουλιου Τυπάλδου, καθώς και τό «Περί Φύσεως» του Λουκρητίου, μεταφρασμένο από τόν κ. Κ. Θεοτόκη, τήν «Ανατροφή του Ντιντή» τής κ. Είρ. Δεντρινού, τά «Χαμένα νιάτα» του κ. Α. Μανούσου, εικόνες τών κκ. Μ. Ζαβιτζιάνου και Α. Κογεβίνα κτλ κτλ. Η «Κερκυραϊκή Άνθολογία» πουλιέται στο βιβλιοπωλείο Ε. Κουκλάρα (Άκαδημίας 40).

ΦΟΙΝΙΚΑΣ. Μέ τόν τίτλο αυτόν άρχίνησε να βγαίνει μια «Μηνιαία λογοτεχνική έκδοση» στο Κάιρο. — Φυσικά, γραμμένη πέρα πέρα στη δημοτική. Τα φιλότιμα παιδιά που καταπιαστήκανε αυτή τή δουλειά είναι άξια κάθε υποστήριξης. Το πρώτο φυλλάδιο που λάβαμε έχει χίλια δυο πράματα μέσα, ποιήματα, πρόζες κλπ. Τυπώνουμε κ' ένα παιχνιδιάρικο τραγουδάκι «Στόν ιδωμό σου», του Θεμ. 1. Ματσάκη, που πολύ μάς άρεσε :

Κακοκαιριά φυσούς στην ταβέρνα
Μιά σπίθα λογικού που έκυβέρνα
Τό πνεύμα τιν υς, ός τό ε στη θωριά σου
Τά σπάν'αν όλα, έτσι, στην υγεία σου !
Κ' ένώ εσύ έδιδάβαινες αιδέρι
βαρούσανε τούς τούχους μέ μαχαίρια.

Τά γραφεία του «Φοίνικα» είναι : 18, Hatet Bab-el-Louk, Le Caire, και συνδρομή του 12 δρ. τή χρονιά.

ΑΥΡΑΣ ΘΕΡΟΥ : «Μουσικές όμιλίες». Μπαζ—Μπε. τόβεν—Βάγνερ. Έκδοση περιοδικού «Γράμματα» δρ. 2. Οί όμιλίες—συναυλίες τής κ. Αύρας Θεοδωροπούλου που γινήκανε τήν άνοιξη του 1912 στο Ώδειο Αθηνών βγήκανε τώρα σε κομψό βιβλίον από τά Άλεξανδριανά «Γράμματα». Το βιβλίον αυτό τό σπουδάζουμε θερμότατα σε όσους που καταγίνονται μέ τις άρχαίες τέχνες, και ξεχωριστά μέ τή μουσική. Οί μελέτες αυτές για τούς τρεις μεγάλους μουσουργούς, τόσο καλοσυνειδήτα μά και γλαφυρά γραμμένες σε γλώσσα ζωντανή, μέ άριστη μά και μέ νου κριτική, διαβαζονται ευχάριστα και ός έργο λογοτεχνικό, γιατί ή κ. Θ. όσο αγαπάει τή μουσική άλλο τόσο και τά γράμματα, κ' έτσι στο βιβλίον τής αυό καθρεφτίζεται πλέρια ή δική τής καλλιτεχνική ύπσταση. Άπό τήν κ. Θ. περιμένουμε τώρα και τήν «Ϊστορία τής μουσικής» που τήν άναγγέλει στο έξυπλο του βιβλίου τής, γιατί φυσικά αυτή είναι καταληγότερη περισσότερο από κάθε άλλο να τή γράφει.

ΔΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Συμφώνως τῷ άρθρῳ 42 τοῦ καταστατικοῦ προσαλοῦνται οἱ κύριοι Μέτοχοι εἰς ἐτησίαν τακτικὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τὴν 12ην Φεβρουαρίου ἑ. ἑ. ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν ἡν μ. μ. ἐν τῷ καταστηματι αὐτῆς.

Θέματα ἡμερησίας Διατάξεως.

Ἐγκρίσις ἰσολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ.

Ἐπιτροπῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Προϋπολογισμὸς ἐξόδων διαχειρίσεως.

Ἐκλογὴ Συμβούλων πρὸς ἀντικατάστασιν δύο ἐξερχομένων.

Ἐκλογὴ ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς.

Οἱ Κύριοι Μέτοχοι δεόν νά καταθέσωσι τὰς Μετοχὰς αὐτῶν παρὰ τινι τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνεγνωρισμένων Τραπεζῶν δώδεκα ἡμέρας πρὸ τῆς δευθεΐσης διὰ τὴν γενικὴν Συνέλευσιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Ἰανουαρίου 1916.

Ὁ πρόεδρος

Κ. ΚΥΡΙΑΚΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

✧ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ ✧

12—

— "Αθεός! Έτσι δὲ ἕνας ἥτυχος ἀνθρωπάκος, ψιθύρισε ἢ κυρὰ Ἐκνθῆ.

"Αθεός! Ἡ λέξι αὐτὴ τῆς γιόμιζε τὴ φαντασία καὶ θάθελε νὰ τὴν ξαναπῆ πολλές, πολλές φορές γιὰ νὰ νοιώσῃ βυθειὰ τὸ νόημά της, νὰ τὴν ἐχορτάσῃ.

— Ἀπὸ τὰ σιγαλὰ ποτάμια νὰ φοβᾶσαι, ἀποκριθῆκε ἢ κυρὰ Κατίνα κουνώντας τὸ κεφάλι της.

Σιγαλιά.

— Καὶ ποῦ νὰ ξερες καὶ τὸ χερότερο, πρόσεσε.

Ἡ ἄλλη γούρλωσε τὰ μάτια της, περιέργα.

— Εἶναι καὶ δάσκαλος.

— Πωπὼ! Ἀλλοίμονο στὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου εἶπε ἢ ἄλλη καὶ χτύπησε τὸ χέρι στὸ γόνατό της.

— Ποῦ φτάσαμε ἀλήθεια. Δασκάλιοι νὰ διδάσκουνε τὴν ἀθεϊά. Μὰ δὲν ὑπάρχει γι αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους νόμος;

— Καλὲ τι τὰ θες αὐτά; αὐτοὶ θέλουνε κάψιμο. Νὰ δῆς ἐπειτὰ τὸ ξανακάνει ἄλλος; Μὰ τοὺς ἀφήσανε καὶ βαρβατέψανε.

— Πάει θὰ μᾶς κάνουνε ἔλους μασσώνους.....

Σιγαλιά. Ἡ κυρὰ Κατίνα ξακλουθοῦσε νὰ ράδι, ἢ ἄλλη φαινότανε θυσιμένη σὲ συλλογὴ.

— Τὸ καλὸ ποῦ τὸν ἐνοιωσε γλήγορα ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου καὶ τὸν πέταξε. Μὰ τὸπε ἢ μάννα ἐνὸς παιδιοῦ.

— Ὅπως πετάει κανεὶς τὴν κάμπια ἀπὸ τὸ φύλλοι πρόσεσε ἢ ἄλλη.

Οἱ δυὸ γυναῖκες κοιταχτήκανε τρομαγμένες.

— Καὶ πὼς μπορεῖς καὶ τὸν αἰστάνεσαι τέτοιον ἀνθρώπο μέσα στὸ σπίτι σου;

— Ἰσια ἴσια μόλις τῆμαθα, ἀμέσως πῆγα καὶ τοῦπα νὰ μοῦ ἀδειάσῃ τὴν κάμαρα. Μὰ χρουστάει καὶ δυὸ νοίκια. Χαλάλι του κι αὐτά τοῦ τὰ χαρίζω. Μελουμένα λεφτὰ γὼ δὲ θέλω, ἄς εἶμαι καὶ φτωχιά...

— Σωστά.

— Ἀμα φύγη, σκέφτουμε νὰ καλέσω τὸν παπᾶ Θανάση νὰ μοῦ διαβάσῃ ἕναν ἀγισμὸ στὴν κάμαρα αὐτοῦ νὰ καθάρισῃ κι ἔλο τὸ σπίτι. Κατάλαβες; Γιατὶ νὰ μὴ ὁ ἄλλος σὲ σπίτι μελουμενος;

— Σωστά, σωστά.

— Ἀμ τί; ἄμα χάσουμε καὶ τὴ θρησκεία μας, ἢ ἄλλο πῶς μᾶς μένει;

Ἡ κυρὰ Ἐκνθῆ σταυροκοπήθηκε ἀργὰ τρεῖς φορές.

— Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ ἕνα τέτοιο κακό, ψιθύρισε. Μὰ γιατί τοὺς φυλάει ὁ Θεὸς καὶ δὲ ρήχνει φωτιὰ νὰ τοὺς κάψῃ;

— Ἀμ τοὺς περιμένει βλέπεις νὰ μετανοήσουνε.

— Οὐμ' ἀνθρώποι γιὰ νὰ μετανοήσουνε.

— Ἀλήθεια αὐτοὶ εἶναι ἀμετανόητοι. Αὐτοὶ τὸ κά-

νουνε καλὲ γιὰ τὰ λεφτὰ. Ναι. Γιὰ τὰ λεφτὰ. Ἐμένα μοῦ τὰ ξήγησε αὐτὰ μιὰ μέρα ὁ μαστρὸ Δημήτρης ὁ παπουτσῆς. Εἶναι, μοῦ εἶπε, παιδί μου μιὰ ἔταιρεία στὸ ἐξωτερικὸ ποῦ σκορπάει λεφτὰ, πολλὰ λεφτὰ, γιὰ νὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὴν πίστη. Ὅποιος θέλει γράφεται σ' αὐτὴν τὴν ἔταιρεία καὶ γιομίζει τὴν τσέπη του λίρες...

Ἡ κυρὰ Ἐκνθῆ γούρλωσε τὰ μάτια της.

— Ἐτσι λοιπόν. Δίνουμε λίρες; ρώτησε σκεπτικὰ.

— Κάθε μῆνα...

Ἡ ἄλλη βυθίστηκε σὲ σκέψη, ἀμίλητη.

— Κι ὁ κακομοῖρης ὁ Μανόλης μου ποῦ κάθετι τὴν ὥρα τόσο καιρὸ δίχως δουλειὰ, ψιθύρισε.

Ὁ Μανόλης ὁ σοβατζῆς εἶτανε ὁ ἀντρας της.

Ἡ φιλενάδα της τὴν ἐκοίταξε στὰ μάτια κάμποσὴν ὥρα.

— Τί θέλεις νὰ πῆς μὲ αὐτό; ρώτησε.

Κεῖνη κοκκίνησε.

— Τίποτα, τίποτα... Μὰ δὲ σοῦ φαίνεται ἀλήθεια σπουδαῖο; Κάθε μῆνα νὰ τοὺς ἐρχονται λίρες;

— Ἐορκισμένοι καὶ κείνοι κ' οἱ λίρες τους.

— Βέβαια. Ποῖος τὰ θέλει τέτοια λεφτὰ.... Μὰ δὲ μοῦδες πῶ; τὸν ἐμυριστήκανε πὼς εἶνε ἄθεος;

— Ἀμ κρύβονται τέτοια πράγματα; Τὰ παιδιὰ δώσανε εἶδηση. Τὸ εἶπανε στὸ σπίτι τους. Ἐμένα μοῦ τὸ εἶπε ἢ κυρὴ Ἐλέγκω ποῦχε τὸ μεγάλο τὸ γυιό της στὴν τάξη του. Καὶ σὺν τὸ ἄκουσε κυρὰ μου ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ σηκώνεται μιὰ καὶ δυὸ καὶ σοῦ πηγαίνει στὸ διευθυντή. Δὲ μοῦ λὲς— τοῦ λέει—γιατὶ σοῦ στέλνουμε δῶ τὰ παιδιὰ μας, γιὰ νὰ τὰ κάνετε χριστιανούς ἢ μασσώνους; Τί τὸν θέλεις αὐτόνε τὸ μασσῶνο καὶ τὸν φυλάς ἐδῶ μέσα; Ἐτσι κείνος ἔκανε ἀνάκριση, ἀνακαλύφτηκε τὸ μυστικὸ καὶ τὸν πέταξε.

— Τί πράματα, τί πράματα ἀπίστευτα. Μὰ δὲ γινότανε τίποτις ἄλλο, παρὰ πῆγε νὰ γίνῃ δάσκαλος;

— Ἀ! ἐδῶ φαίνεται πὼς εἶσαι γυναῖκα ἀμυαλή. Ἀμ πῆγες τοὺς δάξουνε τοὺς τέτοιους στὰ σχολεῖα. Γιατὶ ποῖνε θέλεις νὰ τραβήξουνε μὲ τὸ μέρος τους; Σένα καὶ μένα, ἔχι βέβαια. Ἐνῶ τὰ παιδιὰ ποῦ δὲν πολυκαταλαβαίνουνε εἶνε εὐκολο.

Ἡ ἄλλη τὴν ἐκοίταξε μὲ θαυμασμό. Ὅλα αὐτὴ τᾶξερ, σὲ ἔλα ἐμπαινε μέσα. Ἐκοβε τὸ μυαλό της.

Ἡ κυρὰ Ἐκνθῆ, ἔβγαλε ἕνα βαθὺν ἀναστεναγμὸ ἀπὸ τὸ στήθος της, ἔκανε πόλε τὸ σταυρὸ της καὶ σηκώθηκε ὀρθια.

— Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του. Μὴ χερότερα.

— Δὲν κάθεσαι; ποῦ θὰ πᾶς; νωρὶς εἶναι ἀκόμα.

— Ὁὲ πάω νὰ ἐτοιμάσω τίποτα γιὰ τὸ βράδυ. Βλέπεις αὐτὸς ὁ ἀχαῖρευτος ὁ ἀντρας μου δὲν ἐννεῖ νὰ φέρῃ τίποτα. Ὅ,τι κάνουνε τὰ χερᾶκια μου. Δὲ βρίσκαι-

λέει, δουλειά. Μπεκρηλίκια βρίσκει.

"Εφυγε. "Εφτασε στο σπίτι της. "Εφερε γύρο τή ματιά της σά νά ζητοῦσε κάτι.

— "Ακουσ' ἐκεῖ νά δίνουνε λίρες. Καί κάθε μῆνα! μουρμούρισε.

"Ετκυψε κάτω ἀπό τὸ κρεβάτι καὶ τράβηξε ἕνα παληό, τρύπιο παπούτσι. "Επειτα τῶρυψε κάτω ἀπὸ τὴν ποδιά της, ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ βγήκε. Θ'ἄπρεπε νά περάσῃ κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς κυρᾶ Κατίνας μὰ προτίμησε νά πάρῃ ἄλλο δρόμο.

Σὲ λίγο ἔμπαινε στὸ μαγαζὶ τοῦ μαστροῦ Δημήτρη.

— Καλησπέρα μαστρο Δημήτρη. Τι κάνεις; φώναξε γελώντας.

"Ο μαστροΔημήτρης εἶτανε ὁ παπουτσῆς τῆς γειτονιάς. "Ολοι τὸν ἀγκαπούσανε, δλοῖ τονὲ σεδόντανε. Μιά φορὰ εἶτανε νοικοκύρης κι αὐτὸς μὲ μαγαζὶ ὅπου δουλεύανε δέκα καλφάδες, ἔπειτα γέρασε, ἔπεσε ὄξω ὅσο πού κατάντησε μπαλωματῆς.

— "Εδῶ πολεμάω, ψιθύρισε κείνος τοποθετώντας καλύτερα τὰ γυαλιά σταυτιά του.

— "Ενα μπάλωμα θέλω νά μοῦ βάλῃς.

Κείνος πῆρε στὸ χέρι του τὸ παπούτσι, τὸ κοίταξε.

— Αὔριο θά'νε ἔτοιμος; εἶπε.

— Αὔριο! Τὸ χρειαζόμαστε ξέρεις. "Εχω κάπου νά πάω, εἶπε σὲ παρακαλεστικὸν τόνο.

— Σὰν εἶναι ἔτσι... Κάτσε, περίμενε.

"Η κυρὰ Ξανθὴ πῆρε μιὰ θέση πάνω σὲ μιὰ κάσσα τοῦ πετρέλαιου, γιομάτη παληοπάτουσα. "Ο μαστρο Δημήτρης πῆρε ἕνα κομμάτι πεσί, τὸ λούτηξε σ' ἕνα μαστέλλο νερὸ γιὰ νά μαλακώσῃ, ἔπειτα τῶσγαλε κι ἄρχισε νά τὸ κοπανίξῃ πάνω σ' ἕνα σίδερο ἀκκουμπημένο στὸ γόνατό του.

— Δὲ σοῦ πονάει τὸ γόνατο; ρώτησε ἡ κυρὰ Ξανθὴ.

— Τώρα πιά. "Εγήθηκε τὸ κρέας.

"Ο μαστροΔημήτρης προσπαθοῦσε νά περάσῃ ἕνα φιλό σπάγγο στὴν τρύπα τῆς θελόνας μὰ τὰ μάτια δὲν τονὲ βοηθοῦσανε κ' ἡ μύτη τοῦ σπάγγου, ἡ φιλοστημένη καὶ σκληρωμένη ξέφευγε πάντα ὅσο πού τὸν ἔκανε νά γαχαναχτήσῃ.

— "Ατιμα γεράματα, μουρμούρισε.

— "Ὡ; τόσο ἄλλοι πέρνουνε λίρες κάθε μῆνα καὶ κάθονται, εἶπε ἡ κυρὰ Ξανθὴ.

Τὴν κοίταξε λοξά.

— Ἄρες; ποιοὶ παίρνουνε λίρες;

— Νά δὲν τοὺς ξέρεις; οἱ ἄθαιο!

— "Α! Λέ; γι' αὐτούς; ψιθύρισε κουνώντας τὸ κεφάλι του.

— Βέβαια. "Εχουμε ξέρεις καὶ στὴ γειτονιά μας ἕναν.

— Μπα. Καὶ ποιόνε; ρώτησε κείνος τρυγώντας μ' ἕνα σουβλί τὸ πεσί.

— "Ενας δάσκαλος!

— Μπα. Δάσκαλος κιόλας;... Μὰ σάμπως εἶναι ἕνας

καὶ δού. Πληθαίνουνε καθεμῆρα. "Ο παρὰς βλέπεις.... εἶπε σ' ἕνα πολύξερο ὕφος.

Κεῖνη ἔσκυψε τὸ κορμὶ τῆς ὅσο πού τὸ κεφάλι τῆς νάγγιξῃ σχεδὸ τὸ κεφάλι του.

— Μὰ δὲ μοῦ λές, μαστροΔημήτρη, ἐστὶ τὰ ξέρεις αὐτά. Εἶνε ἀλήθεια πὼς τοὺς στέλνουνε κάθε μῆνα λίρες;

Κείνος χαμογέλασε.

— Αἰ! μ' αὐτὸ πιά δὲν εἶναι μυστικό!

"Η κυρὰ Ξανθὴ τὸν κοίταξε σὰ μάτια.

— Καὶ παίρνει ὅποιος θέλει; ρώτησε.

— Μὰ ὅποιος πάει καὶ δηλώσει.

— "Α!

— Βέβαια. Πρέπει νά δηλώσῃ πρώτα. "Επειτα τοὺς πᾶνε μέσα σὲ μιὰ σκοτεινὴ κάμρα καὶ κεῖ τοὺς βάζουνε νά πατήσουνε τὸ Βαγγέλιο.

— "Α! ἔκανε ἡ κυρὰ Ξανθὴ μὲ φρίκη.

— "Επειτα ἀρχίζουνε κ' ἔρχονται οἱ λίρες.

— Κάθε μῆνα; ρώτησε κεῖνη μὲ μάτια γουρλωμένα γιομάτα δόψα.

Σιγαλιά. Τώρα μέσα στὸ στενὸ μαγαζάκι τοῦ μαστροΔημήτρη δὲν ἀκουγότανε παρὰ ὁ χτύπος τοῦ σφυριοῦ πάνω στὸ βρεγμένο πεσί πού προσπαθοῦσε νά τὸ δαμάσῃ πάνω στο γόνατό του.

— Καὶ ποιὸς τὰ στέλνει τὰ λεφτὰ ΜαστροΔημήτρη.

Κείνος ἔκανε μιὰ χερονομία πολυσήμαντη, μυστηριώδη.

— "Ερχονται ἀπὸξω.

Σιγαλιά.

— Μὰ ἡ ἐξουσία πὼς τοὺς ἀφίνει; Τι κάνει;

Κείνος χαμογέλασε πάλε μὲ τὸ πολύξερο ὕφος του.

— Αἰ. Σὰν πολλὰ ζητᾶς. "Ὡ; ἐδῶ καὶ μὴ παρέχει.

— Μὰ εἶναι δηλαδὴ τίποτα;... ρώτησε κεῖνη σ' ἕναν τόνο γιομάτο ὑποψίες.

— Σου. "Εδῶ εἶναι μεγάλα πρόσωπα στὴ μέση....

Μὰ τί θέλεις νάνακατώνεσαι; "Εχουμε κ' οἱ τοῖχοι αὐτιά. "Ο θεὸς μόνο νά δάλλῃ τὸ χέρι του... εἶπε σὲ τόνο μυστηριώδη.

Τὸ παπούτσι εἶτανε ἔτοιμο μὰ ἡ κυρὰ Ξανθὴ δὲν ἐνοῦσε νά σηκωθῇ. "Εστειλε σὰν ἀφιρεμένη.

— "Ετσι λοιπόν, τοὺς βάζουνε καὶ πατᾶνε τὸ Βαγγέλιο... Δὲ μοῦ λές; Δίχως νά πατήσουνε τὸ Βαγγέλιο δὲ γίνεται;

— Τίποτα. Μπορεῖ νά ὑποσκαθοῦνε κ' ὑστερὰ νά τοὺς γελάσουνε. Ξέρουνε αὐτοὶ τί κάνουνε; ἂμ τί θαρρεῖς;

Κεῖνη ξεροκατάπιε.

— "Ακουσ' ἐκεῖ νά πατᾶνε τὸ Βαγγέλιο! Μὰ πὼς τὰ βастάει αὐτὰ ὁ μεγαλοδύναμος; Νά τίς προάλλες πάλε κλέψανε τὸ προσκυνητᾶρι τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα πού εἶτανε στὸ δρόμο τοῦ ψυχικοῦ. Γιατὶ δὲν τοὺς ξέ-

ρανε τὰ χέρια;

Ὁ μαστροΔημήτρης σταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμή τὸ κοπάνισμα τοῦ πετσιού.

— Νὰ σοὺ πῶ. Μεγάλη ἦ χάρη του μὰ σὰ δὲν εἶτανε ἱκανὸς νὰ φιλάξῃ τὸ σπῖτι του, καλὰ τοῦ κάνανε. Ἐπιτέλους δὲ χρειάζεται ἀδερφε καὶ τόση ὑπομονή. Νὰ, ἔτσι αὐτοὶ καλοπερνοῦνε καὶ μεῖς τσερευόμαστε... εἶπε μὲ κάποιαν ἐξαψή στοῦ πρόσωπο.

— Αὐτὸ λέω καὶ γὼ μαστροΔημήτρη μου, εἶπε ἡ κυρὰ Ἐκνή κουνώντας τὸ κεφάλι της.

Ἄκουμπησε χάμω τὸ σφυρὶ καὶ σηκώθηκε ὀρθίος.

— Αἱ τί νὰ γίνῃ ὑπομονὴ κυρὰ Ἐκνή. Μιὰ ζωὴ εἶναι αὐτή.

— Ναί, δὲ σοὺ λέω μόνο πὸ βλακνίζεται κανεὶς...

Γύρισε στοῦ σπῖτι της. Νύχτα, σκοτάδι. Ἄναψε τὸ καντήλι πὸ μέσα ἀπὸ τὸ τριανταφυλλένιο γυαλί του σκόρπισε ἕνα γλυκὸ φῶς στοῦ στεγνὸ πρόσωπο τοῦ ἀγιου μὲ τις ξεδαμμένες μογιές. Ἐπειτα πήρε μιὰ καρέκλα καὶ κάθησε στοῦ παράθυρο ἀκουμπώντας τὸ κεφάλι στοῦ χέρι, συλλογισμένη. Τὸ φεγγάρι περνοῦσε γλήγορα μέσα ἀπὸ τὰ σύννεφα, βιαστικὸ, σὰ νᾶτρεχε κάπου νὰ φτάσῃ... Τὰ λόγια τοῦ μαστροΔημήτρη βουίζανε σταδῆτιά της... Πιτᾶνε τὸ Βαγγέλιο κ' ἔπειτα λίρες, λίρες...

Περάσανε ὥρες. Ὁ ἄντρας της ἀκόμα δὲν εἶχε γυρίσει... Κάποτε ἀκουστήκανε τὰ βήματά του πάνω στοῦ πεζοδρόμιου... Μπήκε μέσα στὴν κάμαρα σὺν πάντα τρεκλίζοντας. Μιὰ βόχα κρασιοῦ τινε χτύπησε στὴ μύτη.

— Πίλε μεθυσμένος, μουρμούρισε.

Τραύλισε κάτι λέξεις δίχως νόημα κ' ἔπεσε στοῦ κρεβάτι, ντυμένος, μὲ τὰ παπούτσια του.

Σὲ λίγο ἀκουγότανε τὸ ροχαλητὸ του.

— Γουρούνη. Καρφὶ δὲ σοὺ καίγεται. Ἄν εἴσουνε ἄνθρωπος θάχες καὶ σὺ λίρες... ψιθύρισε.

Ἡ ἐρημιὰ ἐκπλώθηκε στοῦ δρόμο, τὸ καντήλι ἐφεγγε μ' ἕνα φῶς μαλακὸ, ἀθῶο... Τὰ μάτια της πέσανε στοῦ καντήλι, ἔπειτα γυρίσανε στὴν εἰκόνα... Σιγαλιά.

Ἀνέδθηκε σὲ μιὰ καρέκλα κάτω ἀπὸ τὸ εἰκόνημα, ὑψώθηκε στὰ νύχια ὡς τὸ καντήλι κ' ἔσπρωξε μὲ τὸ δάχτυλό της τὸ χορταρένιο λουμίνι πὸ πνίγηκε τσιτσιρίζοντας μέσα στοῦ ζεστὸ λάδι... Μιὰ σκοτεινὰ ἀπλώθηκε μέσα στὴν κάμαρα. Τὸ ροχαλητὸ τοῦ ἄντρα της ἀντηχοῦσε μονότονο, ρυθμικὸ.

Κατέδθηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα.

— Ἔτσι κ' ἔτσι χαμένο πάει, μουρμούρισε.

13ον

Ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθήνας πύλαι ντυμένα ἄσπρα, τὸ κρὺο κτεδαίνει τσουχερό, τρυπητὸ καὶ χύνεται στοὺς δρόμους σαρώνοντας τοὺς διαβάτες πὸ τρέχουνε νὰ τρυπώσουνε σὲ κάποια ζεστὴ γωνίτσα. Οἱ ἀχτίνες πὸ τὰ φανήρια ἀραδιαστὰ σκορπᾶνε, πρασινόλευκες, ξεψυχᾶνε πάνω στὰ ἔρημα, παγωμένα μάρμαρα τῶν πεζοδρομιῶν ὅπου κάποτε ἀντηχάει τὸ ρυθμικὸ χτύ-

πημα τοῦ τακουνοῦ κάποιας ἐργάτισσας πὸ σκόλασε ἀρχὰ καὶ τρέχει βιαστικὴ νὰ γυρίσῃ στοῦ σπῖτι της πὸ τὴν περιμένει ἡ μάνα της μὴ δίνοντας καμιά προσοχὴ στοῦ νέο πὸ τῆς κόλλησε ἀπὸ τὴ στιγμή πὸ βγήκε ἀπὸ τὸ μαγαζὶ, καὶ τὴν ἀκολουθεῖ πιστά, ἀπίμονα σφυρίζοντας της ἀπὸ πίσω λόγια γλυκά. Ὁ ἀγέρας παίρνει τὰ λόγια του κ' ἡ φωτιὰ τῆς καρδιάς του σβένει μέσα στὴν παγωνιὰ τῆς νύχτας ἐνῶ κείνη ταχύνει πὸ πολὺ τὸ βήμα της ἀνήσυχη, ἀεὶ ἀφορη. Πὸ πολὺ κὶ ἀπὸ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια του, ἡ ψυχὴ της ἀποζητάει ἀπόψε τὸ σπιτάκι της, ἕνα μαγγάλι γιομάτο κόκκινα κάρβουνα, κὶ ὁ νέος ἀπελπισμένος πιά, ξεποδαριασμένος χύνεται κὶ αὐτὸς σ' ἕναν κρφενὲ γιὰ νὰ ξεποσιτάσῃ.

Ὁ Ἀλέξης ἔφτασε τελευταῖος στοῦ σπῖτι τῆς Ρίκας. Ἡ μικρὴ, φτωχικὴ κάμαρα ἀπόψε εἶχε ἀλλάξει σὲ φιλολογικὸ σαλόνι, ὅπου ὁ Ἀντρέας, ὁ ποιητῆς, ἐμελλε νὰ διαδάσῃ τὸ καινούριο δρᾶμα του. Ὁ Ἀλέξης μπήκε μέσα ἐλπίζοντας νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητος, μέσα στοῦ τριμένο, κουμπωμένο, μὲ τὸ γιακὰ ἀνασηκωμένο σακκάκι του, μὰ δὲν ἐλογάριασε τὸν Ἀντρέα πὸ μόλις τὸν εἶδε, πετάχτηκε ὀρθίος, ἔτρεξε καταπάνω του κὶ ἀγκαλιάζοντας τονε τονε τραβήξε στὴ μέση τῆς κάμαρας, σασιτωμένον, κόκκινον ἀπὸ τὴ τροπὴ του.

— Κυρίες καὶ κύριοι, σᾶς παρευσιάζω τὸν κύριο Ἀλέξη, καθηγητῆ τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας. Τὸ ἀκρατῆριο, ὅλοι ἐργάτες, πὸ οἱ πὸ πολλοὶ εἶτνε γνωστοὶ κὶ ἀπὸ ἄλλες φορὲς στοῦ Ἀλέξη, ἐνοιωσε μιὰ ξεχωριστὴ συγκίνηση γιὰτὶ ἕνα τέτοιο πρόσωπο ἐρχότανε νὰ τιμηθῇ μὲ τὴν παρουσία του τὴν ταπεινὴ συντροφιά τους.

— Τιμὴ μας, φώναξε ἕνας.

Κεῖνο πὸ μέσα στὴ σύχυσή του μπόρεσε νὰντιληφθῇ ὁ Ἀλέξης εἶναι ἡ παρουσία καὶ τοῦ κοριτσιῶνε μέσα στὴ συντροφιά. Ἄπλᾶ, φτωχικὰ ντυμένα, κορίτσια τοῦ λαοῦ μὲ γλυκειὰς μορφές, ἤρθανε κὶ αὐτὰ, σιωδεδμένα ἀπὸ τοὺς φίλους τους, νᾶκούτουνε τὸν ποιητῆ. Ὁ Ἀντρέας, ἄρχισε νὰ τὰ συσταίῃ.

— Ἡ δεσποινίδα Καίτη, ἡ δεσποινίδα Καλλιόπη, κορίτσι φίνα, φώναξε ἐνῶ κείνες σιάζανε τὰ γέλια κατεβάζοντας τὰ μάτια τους.

— Ἄ, κοριτσιεῖες, κύριε Ἀντρέα, ὄχι, διαμαρτυρήθηκε ἡ Καίτη.

— Σᾶς ὀρκίζομαι κορίτσια, σὲ ὅτι ἔχω ἰερώτερο, στὴ φιλολογικὴ μου τιμὴ, αὐτὴ εἶναι ἡ πεποίθησή μου. Ναί. Κορίτσι φίνα, φώναξε ὁ Ἀντρέας σὲ σοβαρὸ τόνο.

Ὁ Ἀλέξης τραβήχτηκε σὲ μιὰ γωνιὰ κατεβάζοντας τὸ γιακὰ του καὶ τρίβοντας τὰ χέρια του γιὰ νὰ ζεσταθῇ. Τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν του δὲν τᾶνωιθε ἀπὸ τὸ κρὺο.

— Κάνει κρὺο ὄζω; ρώτησε ἕνας.

— Φαρμάκι, ἀποκριθῆκε ὁ Ἀλέξης.

Ὡς τόσο μέσα στὴν κάμαρα εἶχε δημιουργηθῇ μιὰ ζεστὴ ἀτμοσφαῖρα μὲ τὰ κλειστὰ παράθυρα καὶ τις

πολλές ανάσες μαζί με τούς καπνούς τῶν τσιγάρων και τὴν κόκκινη φλόγα τῆς λάμπας ποὺ σιγαλομυρμούριζε τὸ αἰώνιο τραγούδι τῆς, χαρούμενη κι αὐτὴ μέσα στὴ γλυκεῖα συντροφιά.

Ἐνας ζύγωσε τὸ παράθυρο, ἀνίξε μιὰ γρίλια και κοίταξε ὄξω.

— Μὰ αὐτὸ εἶναι μαγεία. Ὁ Ὑμητὸς τυλιγμένος σ' ἓνα ἄσπρο σάβδανο, σὰ γιγαντένιος ἥρωας πεθαμένος, ξαπλωμένος, κι ἀπὸ πάνω του τὸ φεγγάρι, σὰν πελώρια ἄσπρη λαμπάδα, τοῦ χύνει τὸ ἀσημένιο φῶς του, σὰ νὰ τονὲ μοιρολογιά, φώνοξε.

— Κάνε μας τὴ χάρη και κλείσε τὴ γρίλια γιατί μπκίνει κρύο κι ἄσε τίς ρομάντζες, φώναξε ἄλλος.

Κεῖνος τραβήχτηκε μέσα κ' ἔρρηξε μιὰ ματιὰ σπλαχνικὰ στὸ φίλο του.

— Περὶ νοιώθεις κακομοίρη ἐξὺ ἀπὸ τέχνη, ψιθύρισε κουνώντας τὸ κεφάλι του.

Ὁ φίλος του σὰ νὰ προσβλήθηκε κάτι ἐτοιμάστηκε νὰ παντήγη.

— Ὅσο γιὰ τὸ Γιῶργο σὰς τὸ βεβχιώνω ἐγώ, εἶναι φίνος τεχνίτης, φώναξε ἡ Καλλιόπη διαφεντέβοντας τὸ φίλο τῆς.

Ὁ Ἀντρέας μιτόκλεισε τὸ μάτι του.

— Γιὰ νὰ τὸ βεβχιώνη ἡ Καλλιόπη, κάτι θὰ ξέρη, εἶπε.

— Δὲν τὰ φήνετε αὐτά. Ἀντρέα, καιρὸς εἶνε νὰρχίσης, ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ Ζήτη.

— Βίβζια καιρὸς εἶναι, φωνάξανε ἔτσι μαζί.

Ὁ Ἀντρέας στάθηκε ὄρθιος στὴ μέση τῆς κάμαρας, ἔδγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ σακκακιοῦ του ἓναν πλίκιο χαρτιά κι ἄρχισε νὰ τὰ βάζη σὲ τάξη.

(Ἄκολουθε.)

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμή Πειραιῶς—Ἀλεξανδρείας

Μόλις ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ναυπηγείων παραλειφθὲν θαλαμηγὸν «ΣΥΡΙΑ» ταχύτητος 15 μιλίων, ἀμυθῆτου πολυτελείας και ἀγέσως ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (παρὰ τὴν Τρούμπας) ἕκαστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥρα 3 μ. μ. κατ' εὐθείαν δι' Ἀλεξανδρείαν.

Γραμμή Πειραιῶς-Θεσσαλονίκης-Καβάλλας

Γραμμή Πειραιῶς-Κυκλάδων

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας και μηχανὰς ἀφθάστου ταχύτητο πολυτελείας κτὶ ἀγέσως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιοι «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παρὰ τὴν Τρούμπας).

Ἐκαστὴν ΤΕΤΑΡΤΗΝ, ὥρα 10.30 μ. μ., διὰ Σῆρον Ἀνδρον, Κίρθιον και Τήνον.

Ἐκαστὴν ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ, ὥρα 8η μ. μ. κατ' εὐθεία διὰ Θεσσαλονικὴν-Καβάλλαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 και εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξειδίων κ. κ. Θωμᾶ Κοῦκ και Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλμαν και Σ. Σωϊάδου, (Πλατεία Συντάγματος) και Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμοσίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ἔπισθεν Ἀγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβάγον, ὁδὸς Ἀντωνιάδου (Ἐκ τοῦ Πρακτορεῖου)

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς **ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ**
ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ μέγα Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΙΩΑΝΝΙΝΑ”

θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν-Πατρῶν κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 20 Ἰονουαρίου

Ἐπίσης τὸ ταχύπλοον ὑπερωκεάνειον

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 27 Ἰνουαρίου.

Ἐπίσης τὸ ταχύπλοον λαμηγὸν ὑπερωκεάνειον

ΠΑΤΡΙΣ

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς κατ' εὐθείαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 3 Φεβρουαρίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια και περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ἔπισθεν Ἀγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀπρλιτωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἐταιρίας και εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίξτε τὴν **Σημαίαν μας, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα μας.**